

Kanadai gazdaság

Választás és konjunktúra

Ha csupán a gazdasági mutatókat nézzük, az 1979-es év Kanadának jobban sikerült, mint a többi fejlett tőkés országnak. A növekedés üteme csak valamivel maradt (reálértékben) 3 százalék alatt. A termelő beruházások és vállalati profitorok dinamikusan nőttek. Az első félelmi mérséklődés után — nem kis részben a világpiacon árnövekedés hatására — újból megéledt az infláció. A szint, bár kétszázalékosan magas — a szomszéd USA-val összehasonlítva változatlanul kedvező. Ugyancsak meglepően jól alakult a külkereskedelmi mérleg. Az exporttöbblet valószínűleg eléri a 3 milliárd dollárt.

Bizonytalanság

A viszonylag kedvező fejlődést az befolyásolta, hogy 1979-ben az országban két alkalommal is választásokat kellett kiírni. Tavasszal lejárt a liberális kormány mandátuma és a választásokon (16 évi folyamatos liberális uralkodás után) a konzervatív ellenzéki párt került hatalomra. Decemberben viszont a parlament a kisebbségi konzervatív párttól vont meg bizalmát — a következő új választások kiírása lett, ezúttal 1980 februárjára. A politikai fejlemények mindazonáltal átmenetileg bizonytalanságot teremtettek — a két versengő párt nézete eltérő a gazdaságpolitikában. Mindez pedig a magán-szektor számára egyelőre lehetetlenné teszi a tervezést.

A liberálisok gazdaságpolitikájukban az úgynevezett „svéd receptet” követték: a költségvetési kiadások növelésével, erőltetett expanzióval igyekeztek Kanadát megóvni az 1974—75-ös visszaeséstől, a jóléti állam eredményeit megőrizni. Ezért azonban a külső és belső egyensúly romlásával, költségvetési és fizetési mérlegdeficittel, növekvő inflációval és elértéktelenedő valutával kellett fizetni.

A defláció kudarcai

A konzervatív párt a tavaszi választási hadjárat során a nem kívánatos mellékhatásokat igyekezett meglovagolni. Ígéretei között a jóléti állam vívmányainak megőrzése szerepelt, azonban a liberális gazdaságpolitika hibáinak elkerülésével. Ennélfogva az ellenzék a költségvetési kiadások növekedési ütemét nem kívánta mérsékelni. Egyidejűleg azonban alacsony kamatlábakat és adócsökkentést helyeztek kilátásba. A fenti csomagterv elegendőnek bizonyult a választások megnyerésére, azonban szakértők már

meghirdetése pillanatában kétségeket tápláltak megvalósíthatósága felől. Tény és való: a hosszúságú előkészületek után végre meghirdetett 1981-es költségvetés a választási manifesztumtól jelentősen különbözött.

Adócsökkentés helyett a javaslat a vállalati jövedelemadó 5 százalékkal akarta volna pótlékolni. A benzínre kivett szövevényi adót háromszorosára akarták emelni, és ugyancsak megpróbálták elvonni az olajtermelőkötőt azt a többletjövedelmet is, amelyhez ők a világpiacon végbement olajáremelkedések következtében jutottak.

Míg a Trudeau-kormány évi átlagban 1—2 milliárd dollárral ösztönözte a gazdaságot, addig a konzervatív politika évente mintegy 3 milliárd dollárt tervezett elvonni. Mindezt pedig avégett, hogy a magas inflációt mérsékelni lehessen. E téren azonban a konzervatívok saját becslése szerint sem lehetett gyors sikerben bízni. Az áremelkedés üteme 1980—81-ben várhatóan meghaladja a 11 százalékot és csupán 1982-re mérséklődhet 10 százalékra.

A konzervatívok javaslata gazdaságilag életképtelenné bizonyult, változatlanul érvényes azonban, mint választási platform. Ezzel ellentétben a liberálisok ellenzik az adók emelését és a belföldi olajárak növelését egyaránt.

Energia-patt

Gyakorlatilag megálltak a tárgyalások a hazai energiapolitikában követendő útról is. A kormány és a szövetségi kormány között a párbeszéd célja annak meghatározása volt, mi történjen a nyersolaj árával és a nyersolajból származó jövedelmekkel. Mint várható volt, a nyersanyagokban gazdag kanadai olajtermelő tartományok — például Alberta — magas kőolajárakat és a jövedelmek minél nagyobb hányadának tartományi hatáskörben való hagyását követelték. A jelentős feldolgozóiparral rendelkező tartományok viszont — például Ontario — mérsékelt energiárszint és a szövetségi kormány bevételeinek növelése mellett szálltak szóra. A konzervatívok deklarált programja a kőolaj termelői árának évi 4 dolláros emelése mindaddig, amíg a kanadai belső árszint el nem éri a világpiacon. A liberálisok viszont évente mindössze 2 dolláros áremelkedést tudnának elképzelni. Hogy melyik változat kerül majd végül is megvalósításra — rövid időn belül kiderül.

G. Gy. — Sz. P.

Porosodás — veszteség

Koksz helyett gázzal

Újfajta előmelegítő berendezést állítottak üzembe az Építőgépgyártó Vállalat barcsi gyárának öntődjében. Eddig a kúpolt felmelegítést import koksszal végezték, ami nemcsak drága, de folyamatosan beszerzése nehézkes, ráadásul a szállítás és tárolás során 10—15 százalékos veszteséget okoz porosodása. Amióta a Vasipari Kutató Intézet tervei alap-

ján elkészített gáztüzelésű előmelegítő berendezés munkába állt, könnyebben megmunkálható vasat állítanak elő, és ezáltal javult termékek minősége is.

A főleg gömbgrafitot öntvényeket, gázkonvektorokat előállító üzemben tíz százalékkal csökkent a selejt és huszonöt százalékos energiaköltség-megtakarítást értek el.

Jó öntvények Csepelről

Jó minőségű szerszámgyártó öntvények gyártását honosították meg a Csepel Vas- és Fémművekben. A közelmúltban a csepeliek tárgyalásokat kezdtek az NSZK-beli Stotz-céggel egy rendkívül korszerű, nagy termelékenységű technológia átvételéről. Ennek nyomán került sor Csepelen néhány hete a próbaöntésre. A nyugatnémet partnerek a minősítés

után aláírták a szerződést. Az új, úgynevezett Mechanite védett márkájú technológiai folyamattal készülő öntvények gyártása megkezdődött.

Ezzel a rendkívül precíz olvasztási és fémkezelési eljárással lényegesen megjavítják az öntvények tulajdonságait, finomabb szerkezetűek, szilárdabbak, tartósabbak lesznek.

Pápaiak vállalkozókedve

Érdekláncolat a termelésben és a feldolgozásban — Az export hátszaga

Ha igaz, amit egy füzetben olvasok, hogy tudniillik valamely húszéves megépítését nemcsak a gazdasági környezet, de a táj klimatikus, meteorológiai, földrajzi viszonyai is befolyásolják, akkor a pesti vágóhidakat rögvest a Pilisba helyezhetnénk. Persze, akkor a környezetvédők tiltakozhatnának, okkal, de mivel az olvasott passzus megengedően utal a gazdasági adottságokra is, vagyis Budapest esetében a fogyasztók jelenlétére, maradjon minden a régióban. Pápan, a húskombinát vezérigazgatójának szobájában jegyeztem meg a környezet fontosságát.

Miről a legismertebb napjainkban a Pápai Húskombinát? Minden kétséget kizáróan dobozsonkájáról. E terméknek a múltja is méltó a figyelemre, hiszen már 1933-ban exportáltak baconsonkát, aminek készítésére a húszéveset a városból bérlő Poels-cég Lengyelországból szerződöttet szakembereket.

A kapocs megmaradt

A vezérigazgató ablakán kitekintvén, egy Csárdás feliratú, tancsoslábú honleányt ábrázoló emlémlán akad meg a szemem, amit a gyárkapura szögeztek föl, aligha véletlenül. Amerikai reklámfőnökök választották a kissé elkopottat jelzőt dobozsonkák elnevezéseként. Az exporttermékek között mégis több a vevők márkanevezése: Globus, Excelsior, Celebrity, ideértvén a húskonzerveket is.

— Evente majdnem 600 ezer sertés az igényünk — mondja Boros Imre vezérigazgató. — Ehhez jön 16 ezer szarvasmarha, előállítunk 13 ezer tonna húskészítményt, köztük diétás tarját és sertéskarajt, a Sümegi-sonkából 500 tonna jut hazai boltokba. Az idén 5600 tonna dobozsonkát exportálnak az USA-ba, az NSZK-ba, de még a Kanári-szigetekre is.

Honnan jön az alapanyag? Két termelőszövetkezeti vezető nyújt támpontot a tájékozódáshoz: Gerecsér Vince, a nyárádi Aranykalász Tsz elnöke és Kántor Ernő, a dabronci Összefogás Tsz főállattenyésztője. Mindkét gazdaságban az Ipariszervező Hústermelést Szervező Vállalat — korábban termelőszövetkezeti közös vállalkozás — által épített sertéstelep működik, s most hozzálátnak bővítésükhöz.

Ez bizony ritka vállalkozókedvvel tanuskodó elhatározás, hiszen az utóbbi éveket sajnálatosan jellemzi, hogy a nagyüzem-

mek alig-alig hajlandók belevágni hasonlóba. Pápan és felvásárlókörzetében azonban jól megfigyelhető a termelés—feldolgozás érdekláncolata, s a kombinát kellő anyagi segítsége. A nyá-

rádi szövetkezet 1970-ben épült telepét a húskombinát tenyészanyagával népesítették be, amelyek árát azóta kifizette a gazdaság, de a kapocs megmaradt, aminek eredményeként 1979-ben 11 170 sonkasertést küldött Pápara Nyárád.

Mégis nekivágnak

— Esetünkben ez fehér hússertéssel egyenlő — mondja Gerecsér Vince. — A magyar nagyfehér és a duroc kereszteződéséből származik ez a fajta. 1982-ben a sertéstelep produktuma megötszöröződik. Azt tervezik: 32 ezer hízót és 18 ezer süldőmalacot tervezünk kibocsátani évente, s ez utóbbiak elhelyezését a kombinát vállalta magára. Rugalmasan adta meg a 140 millió forintot beruházás terveit az Ipariszervező Hústermelést Szervező Vállalat. A jövedelmezőség? — az év eleji áremeléssel 33 forintot kapunk egy kiló sertésért, ez ellensúlyozza a takarmányárak növekedését, de már nem az energiaáraké. Márpedig a gázolaj 40 százalékkal drágult januártól, tehát összességében romlott a jövedelmezőségünk.

Mégis nekivágnak a bővítésnek, akárcsak a dabronciak, akik a KA-HYB nevű hibridsertéssel foglalkoznak. Kántor Ernő is megkérdőjelezi a jövedelmezőséget, a kombináttal 10 éves múltú együttműködés talán segít valamiképp. Ugyan miként? Megtudom, hogy a partnerek exportérdekltségét különprémiummal szándékozik fokozni a pápai gyár, aminek lényege: a színhús —

sonka, karaj, lapocka —, aránya legyen több. Ha a 100 kilós hasított félsertésből nem 40 kilónyi, hanem 41—41,5 kiló színhús tudnak nyerni, az már jelentős lépés, ám ez okszerűbb takarmányozást, tenyésztést igényel.

— Mindent eldöntő, az önköltségünket meghatározó tényező, hogy a színhús és a zsír mai 60—40 százalékos aránya 70—30 százalékosra változzék — mondja a vezérigazgató. — Magyarországon 29 sertésfajta az elfogadott, ami túlzásnak tekinthető. Külföldi konkurrensaink sokszor azért vannak előnyben, mert — mint például a hollandok —, egységesebb az alapanyaguk.

Rendelések és igények

A népgazdaság minden ötödik dollárbevétele a húsból származik, s ebben szerep jut a brüsszeli világtalálatsón — tehát már 1958-ban — nagydíjat nyert dobozsonkának. Aragályok zavarják mostanság e termék amerikai piacát, némelyek szerint célszerűbb lenne nyersen eladni a sonkát, akkor nem kellene doboz sem, amihez viszont importálnuk az alapanyagokat. Még Pápara is, pedig itt működik egyedül az országban dobozkesztő üzem.

— Annyi tény — mondja a vezérigazgató —, hogy egyetlen évben sem tudtuk kielégíteni az amerikai igényt. Ők nyolc formátumban kérik a sonkát, mi csak négy csomagméretben tudjuk adni az árut.

Pápara ötven partnergazdaságtól érkezik az évi 570—580 ezer sertés, amiből Veszprém megye 160 ezret ad, de a két említett szövetkezet beruházásával ez a szám eléri majd a 200 ezret. Bábolna 30, Agárd 40 ezer sertést küld, de ha megépül a Szekszárdi Húskombinát, új körzeteket kell teremteni — ma már mindenki előtt nyilvánvaló, hogy a húsból túlságosan is a Dunántúrra koncentráldott, ma is hoznak ide az Alföldről sertéseket. Ez pedig kedvezőtlen, mert a szállítással stresszhatás jár együtt, főként az erősen kitenyészett hibridek érzékenyek. A húsból vizezősebb válik, így csakis alacsonyabb értékű termékekben dolgozható fel.

— Tavaly 1,3, az idén, remélhetőleg, 1,4 milliárd forint az exportbevétel — mondja Boros Imre. — Árbevételünk azonban 4,4 milliárdnyi. Zömében hazai boltokba kerül a 70-féle portékánk, exportra 24-féle jut.

Keresztényi Nándor

Kenyérgyár Nyitrának

Kenyérgyárat épít a szlovákiai Nyitrán a Nógrád megyei Tanács építőipari vállalata. Mintegy száznyolcvanmillió forintos költséggel tízezer négyzetméter alapterületű gyártócsarnokot és háromemeletes szociális épületet alakítanak ki. A technológiai berendezéseket is magyar vállalat, az ELGEP szállítja. Az építkezés előreláthatóan 1982-ben fejeződik be.

Elindultak a bárányok

Útnak indították a nyugat-európai megrendelőkhez az idei első pecsenyebárány-szállítmányokat a Lajta-hansági Állami Gazdaságból. Jelenleg 9 ezer bárányt hizlalnak, tizenöt-tizenhat kilósra 35—40 kilóra. Eddig 1500 bárányt továbbítottak és a hét végéig még 1100-at küldenek el. Korábban húsvétra és karácsonyra koncentrálták a hizlalást, de az utóbbi időben már egész évben kiaknázzák ezt a kedvező exportlehetőséget. A pecsenyebárány jó áron és nagy mennyiségben értékesíthető a nyugat-európai és a közép-keleti országokban.

HORIZONT • HORIZONT • HORIZONT

Szovjet—amerikai közös vállalat

Ebben az évben a Bering-tenger térségére is kiterjeszti tevékenységét a szovjet—amerikai tengerhalászati közös vállalat. Eddig csak a washingtoni, a kaliforniai, illetve a kanadai partok menti 200 mérföldes övezetben halásztak. A vállalatot két évvel ezelőtt hozták létre, fele-fele arányú tőkerészesedéssel. Az amerikai fél halászhajói által felszínre hozott zsákmányt szovjet „úszó konzervgyárak” dolgozzák fel, a készterméket pedig az amerikai, illetve a japán piacon értékesítik. A bővítésre vonatkozó határozat azon a tanácskozáson jött létre, amelyet a két fél a Szovjetunió távol-keleti részén fekvő Nahodka városkában tartott. Anthony Allison, a vállalat amerikai társelnöke kijelentette: Mi, üzletemberek kitartunk az együttműködés szilárd vonala mellett.

Ezüstláz elektronikában

Az ezüst ára egy év alatt az ötszörösére emelkedett, és emiatt növekszik az elektronikai ipar precíziós műszereinek az ára is — közölte a mannheimi (NSZK) BBC elektronikai konzern, amely

ma már 45 millió márkát kénytelen kifizetni 20 tonna — évente felhasználni — ezüstért. Ez egy évvel ezelőtt csupán 12 millió márkába került. Az ezüst főként kifestésüzemű kapcsolóberendezések, félvezetők, anódok és különleges vezetékek gyártásánál nélkülözhetetlen.

Osztéri energiaimport a szocialista országokból

Az elmúlt évben Ausztria importált energiájának nem kevesebb mint 41 százaléka a szocialista országokból származott — jelentette az APA osztrák hírügynökség. A 11,7 milliárd schilling értékben behozott energia-hordozók között 4,7 milliárdos értékkel a kőolaj áll az első helyen, amelyet a földgáz követ 3,5 milliárd schilling értékben — amit viszont szinte teljességében a Szovjetunió szállított Ausztriának. A hírügynökségi kimutatás szerint az energiahordozók jelentősége nő a Szovjetunióból származó osztrák importban. A 10,3 milliárd schillinges összmenyiségből az elmúlt évben 7,6 milliárdot tettek ki a különböző energiafajták, mindenekelőtt az említett földgáz és a kőolaj.

Beszéljünk a létszámról és az arányokról

Kiegészítő javaslatok

A Tanácsi Hivatalnak az arányosabb létszámelosztásra irányuló szándékát — amiről három héttel ezelőtt írtunk — nem minden megye fogadta osztatlan örömmel. Sokhelyütt azonban — miután a számítások az egyes tanácsszintek közötti aránytalanságot bizonyították —, máris nekiláttak a megyén belüli program kidolgozásához.

Nógrád megyében meglehetősen nagyarányú — 7,2 százalékos létszámtöbbletet állapítottak meg: ezen belül feltűnően magas a megyei tanácsnál és a járási hivataloknál mutatkozó többlet. Csúspán a községekben hiányzik némi létszám. Miután azonban a hivatal által kidolgozott számítási módszer alapvetően a lakosság létszámán alapul, akad, aki úgy érvel, hogy a létszámszükséglet megállapításánál nem ártott volna egyéb szempontokat figyelembe venni. A tanácsok tevékenységében ugyanis sok olyan tényező is benne foglaltatik, amelyek voltaképpen függetlenek a települések számától és a költségvetés méreteitől. Akadnak tehát ellenvetések, amelyeket érdemes érzékeltetni.

Ilyen a következő: vajon nem lenne-e indokolt jobban figyelembe venni a szervezeti struktúrából adódó sajátosságokat? Mindenekelőtt azt, hogy miután a tisztviselők és a szakosztályvezetők, valamint az úgynevezett egyszemélyes munkakörök — ifjúságvédelmi, környezetvédelmi titkár, cigányügyi referens stb. — lényegében valamennyi megyei tanácsnál azonosak, ezt a létszámot le kellene vonni az apparátus összlétszámából; magyarul: csúspán az ügyintézői állomány-csoport létszáma legyen a mérvadó. Vannak tehát bizonyos észrevételek, amelyek még akkor is figyelmet érdemelnek, ha nem egészen indokoltak. Ha másért nem, azért, hogy valamennyi részletkérdésben végülis egységes legyen az álláspont és a cselekvés.

Azzal természetesen mindenki egyetért — így a nógrádiak is —, hogy elkerülhetetlen a megyén belüli jobb arányok kialakítása. Ebben a megyében a járási hiva-

talokban mutatkozó többletből kívánják megszüntetni a községek létszámhiányát.

Mi a helyzet Komárom megyében, ahol az eddigi számítások szerint a létszám 11,5 százaléka hiányzik. A járási hivatalok kivételével itt már hosszú ideje aránytalanul sok teher nehezedik a tanácsi ügyintézőkre és szakelődőkre; régóta sürgették egy arányosabb tanácsi létszámstruktúra kidolgozását.

Csupán egyetlen javaslattal egészítették ki a hivatal álláspontját: ne legyen olyan kikötés, miszerint a feladatokhoz igazodó arányos átcsoportosítás végrehajtása során csupán a helyi tanácsok hiányzó létszámát lehet majd növelni. Komárom megyében ugyanis a megyei apparátusban 37 fővel kevesebben vannak. S ha nem növelhetik a megyei létszámot, akkor még a központi iktató és a központi leíróiroda megszervezéséről is le kell mondaniuk; az előzetes felmérések alapján ugyanis feketén-fehéren kimutatták: kevés a gépirónó, az adminisztrátor, s a szakelődők jó része rákényszerül arra, hogy a határozatokat, előterjesztéseket, testületi anyagokat maga gépelje.

A Tanácsi Hivatalban a napokban összesítik a megyei tanácsoktól érkezett véleményeket, észrevételeket, s főosztályvezetői munkaértekezleten is megtárgyalják: mi legyen a végleges állapot: hol, hogyan és milyen ütemezésben kell végrehajtani a megyék közötti és a megyén belüli létszámarányosítást? Nem kívánjuk eltúlozni ennek a feladatnak a jelentőségét, de alacsonyulni sem. Mindenekelőtt azt tartjuk most a legfontosabbnak, hogy a megyeszékhelyen éppúgy, mint a legkisebb településen megértsék a tanácsi szakemberek az arányosabb, igazságosabb, a valóságos munkát jobban szolgáló létszámalkalatlans fontosságát. A Tanácsi Hivatal elképzelései helyesek, nem csekély emberséget is feltételeznek; a szákszerű, következetes és megalapozott végrehajtás tehát sehol nem lehet rögtönzés kérdése.

R. V.

Huszonhárom év tapasztalata alapján

Mi kell még a bizalom mellé?

Azt hiszem, keveset köt oly régi, szoros kapcsolat a népképviselői és államigazgatási munkához, mint dr. Fülöp Györgyöt, a Várnegyedben. Amikor 1976-ban, hatvanöt évesen a Pénzügyminisztérium fővizoraként nyugdíjazták, hiányzó díjba ment, öt esztendő hiányzó évszázados közalkalmazotti pálya állt mögötte. S huszonhárom éve az I. kerületi Tanács tagja, egyúttal vb-tag, továbbá a Hazafias Népfrent kerületi bizottságának alelnöke. A választások közeledtével öt faggattam: milyen mérleget vonna meg az eddigi fejlődéséről, hogyan lehetne az új ciklusban még jobban előltni ezt a közszolgálatot?

A kapcsolat kétoldalú

Melyik minőségben válszolgálok? A tanácsok munkáját — hivatali beosztásom révén — már megalakulásuk óta ismerem, így váltam otthonossá. Csak jóval később lettem a kerületi népfrentbizottság elnökségi tagja, s további, csaknem másfél esztendő múltán, pótválasztás alkalmával kerületi tanács tag. A következő évi általános választások erősítették meg bizalmam, azóta dolgozom a végrehajtó bizottságban is. Visszatérve a kérdésre: a legfontosabbak közé sorolom a tanács tag jó kapcsolatát választóival, vagyis a lakóterületi munkát. Ennek sikeréhez az kell, hogy — sokkal inkább, mint eddig — lehetőleg mindenkit abban a választókerületben jelöljünk, ahol lakik. Magam is eleinte több mint egy évig idegen körzetben tevékenykedtem, s a saját bőrömön éreztem, milyen rossz, ha az embert nem ismerik; s viszont, ha ő sem ismeri kedden — mert nem éli át maga is — a környékbeli gondjait, panaszait, javaslatait indítékát. Mostani körzetemben 1948 óta lakom, s jólesik, hogy választóim nagy részével személyesen ismerjük egymást. De ezt nem adják ingyen, kettőn áll a válasz, a kapcsolat szorossága, a

tanács tag első ízben a jelölőgyűlésen találkozik választóival, legközelebb már csak első meghirdetett beszámolóján. Erre még általában eljönnek, de a következőre már csak akkor, ha választóikkal időközben igazolta a bizalmat. Azzal persze nem igazolhatja senki, hogy minden kértést elintézte, mert az lehetetlen, hanem azzal igen, hogy a hozzá fordulókat megkapják tőle a kellő jelzést: ügyeik, bejelentéseik illetékes elé kerültek. Alitom: ahol ez így van, ott a lakók aligha közömbösek.

A testületben pedig — folytatja — a munka színvonalát jócskán emelné a tanácsi bizottságok összetételének némi módosítása: kerüljön ki minél több tagjuk az adott terület nagy tapasztalatu szakemberei közül. Így e szervek az eddiginél is jobban betölthetnék a tanácskörvényben meghatározott javaslattevő, véleményező, ellenőrző szerepüket, eredményesebben segíthetnék új koncepciók kidolgozásában a szakosztályokat. Nagyobb szakértelemre és emlékezőképességre van szükség az érdemi állásfoglaláshoz a végrehajtó bizottságban is, amely elé — a tanácsülések előkészítése során — valamennyi szakigazgatási szerv előterjesztései kerülnek. A megfontoltabb eddig sem hiányzott — emlékeztetem szerint huszonkét év alatt még egyetlen vb-határozat ellen sem emelt óvatot a főváros vagy az ügyvétség. Az új ciklusban azonban az a cél, hogy még több szakember legyen képviselve az irányító testületben.

Már az első perctől

Van-e javítanivaló az apparátus és a testület kapcsolatában? — Itt egy sajátos gondunkat kell ismertetnem: a mi tanácsi szervezetünkben különösen nagymérvű a fluktuáció, illetve a szakképzés, gyakorlati munkaerő időszakos kiesése. Ez utóbbi ellen előrelő nem is tehetünk semmit, hiszen dolgozóinknak mintegy 70 százaléka nő, jobbra olyan korosztályokból, amelyeknél még számolni kell a gyesel, a kisgyerek betegséggel stb. Csakhogy ez óhatatlanul zökkenőket okoz az érdemi ügyinté-

zésben, s nehezíti teszi a testületi és a lakóterületi munkát.

— Milyen megoldás kínálkozik e helyzetben?

— A népfrentbizottság — a vvel együttműködve — már a ciklus első napjától kezdve segítse folyamatosan a tanács tagokat. Eszközei ennek a különféle fórumok, ankétok, amelyeken az adott téma legkiválóbb szaktekinélve az előadók. Tartalmas segédanyagokat adunk ki a beszámoló elkészítéséhez. Rendszeresen tájékozódunk a megbízatás teljesítésének nehézségeiről.

Frissítés, kiválasztás

— Szavához kapcsolódva, térjünk vissza beszélgetésünk kiinduló pontjára, a közelgő tisztújításra. Milyen elveket, szempontokat követnek a jelölésnél?

— Alapvető követelmény: a képesesség és a hajlandóság a közszolgálatra. A következő hetekben — körzeti bizottságaink közreműködésével — meghívunk minden tanács tagot egyéni beszélgetésre, hogy pontosan lássuk, kitől mit várhatunk a továbbiakban. Lesz olyan is, akivel nyíltan közöljük: nem látjuk mindenben alkalmasnak e tisztviselést, s megköszönjük a munkáját. Tekintve egyes választókerületek tervezett összevonását, amúgyis kisebb létszámú, de ütőképebb testület kívánatos a következő ciklusra. Mindemellett tudjuk: kor, betegség, elköltözés is létezik... Erőteljes frissítés várható tehát. Minden javaslatot megvitattunk a jelölt munkahelyével; tájékozódunk, hogyan áll ott a helyzet, milyen a tekintélye, megbecsülése, végez-e társadalmi munkát. Targyalunk az érintett munkahelyi szervekkel arról, hogy mi a szándékuk az illetővel, valóban nélkülözhetetlen-e funkciójában. Ha így van, akkor inkább mi mondunk le róla. Bár akad nálunk is egy-két, szabályt erősítő kivétel, úgy véljük, több megbízatásnak nem lehet tartósan és jól eleget tenni. S egyébként is, éppen a tanácsok működésének további javítása érdekében irányadó az az elv, hogy nem engedhető meg a testületi tagok túlterhelése, erejük szétforgácsolása.

G. Szabó László

BARÁTAINK ÉLETÉBŐL

Berlin tegnap és holnap

BERLIN, a Német Demokratikus Köztársaság fővárosa néhány esztendő múlva, 1987-ben ünnepli 750. születésnapját. A szeszélyesen kanyargó Spree folyó mentén elterülő egykori ikervárosok, Berlin és Kölln a 14. század kezdetén egyesültek. Berlin, amelyről később az egész város a nevét kapta, a Mühlendamnnál, a Spree jobb partján fektűt, a Molkenmarkt és a Nikolai kirche körül. Am csakhamar tovább terjeszkedett a mai Littenstrasséig. Aztán még tovább, kijebb. Ma Berlin 403 négyzetkilométeren 1 222 700 lakos él.

— Itt, ahol most állunk — beszéli kedves kollégám, Fritz Steinwässer, a berlini magisztrátus (a fővárosi tanács) sajtófőnöke —, az egykori városkapu, most pedig az Alexanderplatz előtt kezdődött a homokpusztaság. Berlin nagy arányú fejlődése a 17. század végén, a 18. század elején indult meg; I. Frigyes porosz király uralkodásának idején (nevet őri a főváros egyik kerülete, a Friedrichstadt) a hozzácsatolt elővárosokkal együtt már mintegy százezer lakosa volt Berlinnek. A németországi kapitalizmus „aranykorában”, a minden addigi méretet fölülmúló tökéletes iparosítás idején — tehát a múlt század hetvenes-nyolcvanas éveitől — alakult ki ezen a terü-

leten a világ legnagyobb bérkaszányvárosa. A századforduló táján már hárommillió Berlin főépítész, a kétes értékű halhatatlanságra szert tett Hobrecht a nagyvállalatok, a Siemens, a Bor-sig, a Schwarzkopf és a többi munkásai számára tervezett „lakásokat”.

— Nézze csak, ilyeneket! — mutat Fritz Steinwässer a berlini tévétorony lábánál berendezett tájékoztató központ fényképsorára. Teljesen mindegy, melyik városrész melyik utcáját mutatják az egykori fotók, oly' egyformán lehangolók. Szürke vagy piros téglaszínű, magas, kis ablakú háztömlabirintusok; hátsóudvarok, lichthofok világosságot is alig adó aknáik körül dohos, nyirkos munkáslakások.

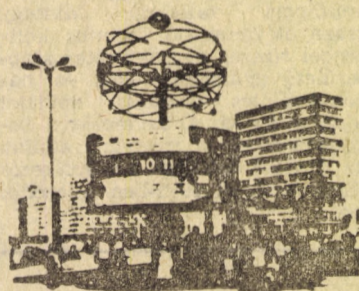
ROLAND KORN, Berlin mostani főépítésének szavai:

— Fővárosunk arculata napról napra változik. A felszabadulásunkat követő évtizedek korszakos építészeti alkotásait bárkinek büszkén megmutatjuk.

(A sajtófőnök hosszú pálcájával mutatja Berlin hatalmas makettjén az egyre-másra kibontakozó új negyedeket; sorrendben: a Karl-Marx-Alleet, a Strausberger Platzot, a Frankfurter Tort, a Leninalee és Ho-Chi-Minh-Strasse környékét, a Marzahnt.)

— Sokszor elmondtuk, leírtuk,

de nem elégszer: a második világháború kíméletlen harcai következtében Berlin rendkívül sokat szenvedett. Elpusztult a lakások, iskolák, hidak stb. majdnem fele; a belső kerületek háromnegyed részt romokban heverték. Hetvenmillió köbméter törmelék, romot kellett először eltakarítani, hogy hozzáláthas-

sunk az újjáépítéshez. Az új otthonok, kórházak, iskolák, gyárak, üzemek építése mellett gondoskodnunk kellett a mintegy nyolcvanezer bérkaszánylakásban élők körülményeinek megjavításáról, a főváros fölbecsülhetetlen károkat szenvedett mű- és építészeti emlékeinek a helyreállításáról.

LENYÜGÖZŐ adatokat sorol a magisztrátus sajtófőnöke:

— A mostani ötvenes tervidőszakban 75—77 ezer lakás építésével, illetve korszerűsítésével mintegy 210 ezer berlini életkörülményeit javítjuk meg alapvető módon. Jól tudjuk, sok tennivalónk van még, míg sikerül föl-

számolnunk az összes bérkaszányát, a háborús pusztításokat.

(Magam is meggyőződhettem róla: a régi lakónegyedek korszerű fölújításának szellemes példát teremtették meg az NDK fővárosának építései. Különösen jól sikerült az Armin tér és környéke, melynek lakásait korszerű konyhával, fürdőszobával, zuhánnyozóval szerelték föl. Levegős udvarokat alakítottak ki, világos színűre festik a homlokzatokat.)

— Emellett komplex városnegyedeket is említné a következő évtizedben — folytatja Fritz Steinwässer. — 1990-ig 330 ezer lakás építésével és fölújításával számolunk. Az NDK szociálpolitikai programjának a legfontosabb része a lakásépítés. A legnagyobb építkezések a főváros északi és északkeleti részén folynak; a munkálatok soha eddig nem tapasztalt gyors üteme igazából csak most kezdődött. Hazánk legnagyobb lakásépítési beruházása a berlin-marzahni: 100 ezer lakos otthonává fejlődik 1985-re. A Leninalee és a Ho-Chi-Minh-Strasse lakásaiba ötvenezer, a Hohen-schönhausen kerületben, a Prenzlauer Bergben, a Friedrichsfelde keleti részén, az Am Tierpark és a Strasse der Befreiung mentén, ahol szintén hatalmas építkezések folynak, ugyancsak tízezer költözhetnek új otthonokba.

Heinz Graffunder főépítés az új lakónegyedek és a városközpont kapcsolatáról:

— Fontos törekvésünk, hogy a sorra létesülő új városnegyedeket a lehető legrövidebb úton bekapcsoljuk fővárosunk közlekedési

hálózatába. Berlin északkeleti településeit össze kellett kötnünk a szomszédos Weissensee és Lichtenberg kerülettel, illetve a környékbeli gyárakkal és üzemekkel. Egyidejűleg megépítettük a városközpeli Leninplatzot a Leninalee alatti északkeleti városrészrel összekötő új utat. Őt állomással meghosszabbítottuk ebben az irányban a gyorsvasutat, az S-Bahnt. Három új villamos- és sok új autóbuszjárat teszi lehetővé, hogy az ott lakók legfölből 400 méter gyaloglás után valamennyi tömegközlekedési eszköz-höz eljussanak.

— Ugyanígy nagy figyelmet fordítottunk a különféle szolgáltatás egységek, bevásárlóközpontok, iskolák, orvosi rendelőintézetek, óvodák bölcsődék elhelyezésére is. Amellett, hogy minden említett kommunális létesítményt központi helyre terveztünk, sikerült megoldanunk azt is, hogy ezek a beruházások a lakásokkal egyidejűleg — vagy még előbb! — elkészüljenek.

BESZÉLGETÉSÜNK végén a berlini magisztrátus sok jellemző adatot tud sajtófőnöke elmondni: szakemberek nagyvonalúan határozták meg az új városnegyedek zöldterületeinek nagyságát. A norma: lakosonként 23 négyzetméter park, hektáronként 260 személy és száz lakásonként hatvanöt parkolóhely a gépkocsiknak. És ami a legfontosabb: az újonnan épített otthonoknak 60 százaléka 3—4 szobás, átlagosan 64 négyzetméter hasznos lakóterülettel.

Kulcsár László

Tökés autóipar

Exportoffenzíva

A japán autóipar immáron évtizedes „exporthossz”-a bizonyára előbb-utóbb *adminisztratív intézkedésekre* készíti a lanya konjunktúrára panaszoktól tökéletes világ termelőinek többségét.

A japán termékek iránti kereslet rendkívüli mértékben *megnőtt*, amit a kiskereskedés és olcsó japán gépkocsik *versenyképessége* indokol. 1967-ben még kevesebb mint negyedmillió, 1979-ben pedig csaknem hárommillió jármű hagyta el a szigetországot. Az autók és pótkatrézések kivitele 1978-ban 18 *milliárd dollárt* hozott, míg az import alig érte el a 200 milliót. Az autók kereskedelmére mérlege tehát masszív japán aktívumról tanúskodik.

Felértékelődés

A „titok” nyitja: a termelés élvezi a sorozatgyártásból adódó költségelényeket és a kiugró termelékenység hatását. A modellek — a versenytársakéhoz hasonlóan — kicsik, egyszerűek, ennélfogva *rendkívül olcsók*, nem tartalmaznak extra felszerelést és díszítéseket. A versenyképességet növelte továbbá, hogy tavaly a jen a dollárhoz képest 23, az angol fonttal szemben 34 százalékkal *felértékelődött*. Ezenkívül a japán gépkocsik különösebb probléma nélkül *teljesíteni tudták* a hetvenes évek elején meghirdetett *környezetvédelmi és fogasztási előírásokat*, mely különösen az USA-piacon jelentett előnyt. 1979-ben az Egyesült Államokba eladott gépkocsik 22 százaléka származott importból; ennek háromnegyed részét a japán járművek képviselték. (Összehasonlításként: „hagyományosan” a külföldi kocsik aránya 13–15 százalék volt a piacon.) Az import a statisztikában elnyerte a második helyet a General Motors mögött; míg az értékesítést tekintve a Ford a harmadik helyre csúszott vissza.

Természetesen ennek az volt a következménye, hogy az Egyesült Államok autóiparának 750 ezer fizikai dolgozója közül mintegy 200 ezer *munkanélkülivé* vált, legalábbis meghatározatlan időre. A vállalatok vezetőin kívül a szakszervezeti vezetők is megfelelő lépések megtételét javasolták. A versenyképes konkurrenciá kizárásának adminisztratív módszerei Nyugat-Európában régóta ismertek. Olaszországban egy — még a Római Szerződés előtt kötött — megállapodás értelmében évente *mindössze 1000 japán kocsit engednek behozni*. Franciaország felhívatalosan tudatja, hogy mindössze 3 százalékos piaci részesedést engedélyez. A brit autóipar pedig arra akarja rábíri az „agresszív” exportőrö-

ket, hogy eladásait a piac 10 százalékában „önkéntesen” korlátozzák. Az NSZK-ban eddig nem érte támadás a japánokat, de mivel piaci részesedésük itt is erőteljesen növekszik, nem kizárt a korlátozás valamilyen formájának bevezetése.

A nyolcvanas évekig a japán autóipar csupán a szigetországban folytatott termelői tevékenységét, és ezt egészítette ki az *elosztás és marketing* világméretű hálózata. A jó üzletmenet következtében a meglévő üzemek csaknem teljes kapacitással működnek; a bővítés is napirendre került. Az ipar azt mérlegeli: *ragaszkodjék-e továbbra is a hazai bázis*hoz, vagy pedig telepítsen kapacitásokat a külföldi felvevőpiacokra. Az importőr országok hatóságai — és maguk az érintett iparágak — természetesen az utóbbi megoldást favorizálnak, mivel így a fogadó országban új munkalehetőségek teremthetők az elvesztett piaci részesedés ellensúlyozására.

Visszautalni a hasznót

A külföldi beruházási lehetőségek gyakorlati megvalósítására eddig a Honda tett csupán lépéseket. Bejelentette, hogy Ohio államban 200 ezer darabos kapacitású *üzemet létesít*. Versenytársai, a Toyota és a Nissan is *tanulmányozza* a beruházási terepet. Bizonyos darabszámon alul *már nem gazdaságos a termelés*, ezenkívül a különböző modellekre épített kínálat „áttelepítése” technikai nehézségekbe ütközik, továbbá kizárólag összeszerelő üzem sem létesíthető, mert ha a termék értéke több mint 50 százaléka import, az áru változatlanul *külföldi eredetűnek minősül*. A problémákat mérlegelve a Nissan úgy döntött, hogy első lépésként a teherautógyártást helyezi át a tengerentúltra, mert félt, hogy rövidesen sor kerül a japán teherautó-importtal szembeni kedvezményes vámellenőrzés megszüntetésére. (Eddig az érvényes 25 százalékos vám helyett csupán 4 százalékos fizettek, mivel a termékeket két darabban importálták, és a szárazföldön rakták véglegesen össze.)

A közvetlen beruházásokat Nyugat-Európában sem sietik el. A Nissan spanyolországi teherautógyár vételétől eltekintve, a többi elképzelés még tanulmánystádiumban van. A kiút azonban csak egy lehet: a vámhatárokat megkerülve, meg kell hódítani a francia, angol vagy USA-bázisú cégeket, azaz velük közös bázisú céggé alakulva *megmenteni, visszautalni a profitot* — Japánba.

G. Gy. — Sz. P.

Kisüzemi közérzet

A rugalmasság határa — Miért csak a TEK-vállalatokon keresztül?

Napjainkban, amikor rendkívül gyorsan változnak a piaci követelmények, ez gyors reagálást követel a vállalatoktól is. Ahhoz, hogy például az új, az eddig gyártottaktól jelentősen eltérő termékek *mielőbb elkészüljenek*, a szerkesztők, a technológusok, az anyag- és időnormások minden korábbinál *fürgébb munkájára van szükség*. Sőt, az új gyártmány módosíthatja a termelés szerkezetét is, emiatt esetleg jó néhány dolgozónak *mással kell foglalkoznia*, mint eddig, megváltozhat a munkaideje, és előfordulhat, hogy *holnaptól másik műhelybe várják*...

Gyakran hallhatjuk a következőt: a jelenlegi körülmények kedveznek a kis létszámú, viszonylag alacsony termelési értéket előállító vállalatoknak. Minderről kérdeztük *Garami Istvánt*, a Budapesti Fémfeldolgozó Szövetkezet elnökét.

— Az biztos, hogy egy nagyvállalatnak sokkal nagyobb átfutási idővel kell számolnia mindenféle változtatás bevezetésekor, míg a kisebb üzem viszonylag rugalmas — kezdi. — Ezzel azonban véget is értek az előnyök, az összes többi szempontból kedvezőtlen a kis vállalatmérték.

Megjártott lemezek

— Miért hátrány a „kicsiség”?

— A piacon nagyobb anyagi eszközei miatt nyilvánvalóan másképpen jelenik meg a nagyvállalat, mint a mi szövetkezetünk. Ez eddig rendben is lenne, de az ebből adódó különbséget néhány szabály tovább növeli. Évente több ezer tonna acélelmezt használunk fel, ezt korábban egyszerűen megrendeltük a Dunai Vasműtől, kifizettük, elszállítottuk, el volt intézve az ügy. Az Országos Anyag- és Árhivatal rendelete *megváltoztatta* ezt a helyzetet és kimondta: szövetkezet *nem vásárolhat közvetlenül* a gyártótól, csak TEK-vállalattól. Mi tehát megrendeljük, ugyanúgy mint eddig, csak most a Ferroglobuson keresztül és jókora felárral kapjuk meg, ami nem használ a gyártás gazdaságosságának.

— A TEK-vállalat viszont készletez és raktárról szállít...

— Tapasztalataink szerint a TEK-vállalat nagy mennyiséget *azért nem raktároz*, mert kevés a raktár, *kicsit pedig azért nem, mert nem érdemes*. De jobb is, ha a gyárból szállíthatjuk el az anyagot, mert előfordult, hogy a Ferroglobus a megrendelt dunaiújvárosi lemezt az egyik Békés megyei telepén adta át. Nem jó, hogy ily módon megszűnt a közvetlen kapcsolat az alapanyaggyártó és a felhasználó között. Régebben, ha valamilyen ok miatt *nem kaptunk* anyagot, elmentem a gyárba és mindig találtunk megoldást, legalább ötven, vagy száz tonna erejéig. Tavaly viszont június elejéig még *nem kaptunk* egyetlen tábla lemezt sem. A gyártól elszigetelődve kénytelenek voltunk elindulni az országba és ahol csak lehetett, *könyörögtünk* az „elfekvőköl”, a rozsdás lemezért is. Később persze, megengedett a megrendelt is, a szokásos hétszázalékos felárral.

— Térjünk vissza az ön által is elismert előnyhöz, a rugalmassághoz. Honnan tudják, milyen irányban kell rugalmasnak lenniük?

— Ha most valamilyen külke-

reskedelmi, vagy piackutató főosztályra, osztályra gondol, téved, olyan nálunk nincs. Külső szolgáltatásokat használunk, témákat figyeltünk, prospektusokat, egyéb nemzetközi információkat gyűjtünk a megrendelésünk alapján. Ezenkívül rendszeresen

részt veszünk külföldi kiállításokon és mindig találunk valami újat.

Mindent maguk...

— Jut elegendő pénz a külföldi utazásokra?

— Megfelelő szervezéssel. Például: két profilunk közül az egyik az ügyviteltechnikai gépek gyártása. Ebben a szakmában két „jegyzett” kiállítás van, az egyik Hannoverben, a másik Zágrábban. Tavaly úgy döntötünk, menjen el Zágrábba három műszaki dolgozó. Beültek az egyikük saját kocsijába, Nagykanizsára utaztak, ott aludtak, és másnap reggel átlépték a határt, bementek a vásárba. Zágrábban töltötték az éjszakát, másnap újra a kiállítást járták, majd éjjel visszautaztak Pestre. Azt hiszem, ennél *takarékosabban* nem lehetett volna megoldani a „világpiaci” ismerkedést.

— A gyűjtött információkból tehát eldöntik, mit kellene gyártani. Hátra van a kérdés: hogyan?

— Furcsának tűnhet, amit mondok, de sajnos, a gyakorlatban *beigazolódtak*: az az olcsó és jó, amit *magunk* gyártunk. A forgácsoló, lakatos- és műszerész-műhelyeken kívül ezért lett saját öntödénk, műanyagüzemünk, asztalosműhelyünk. Korábban például a műanyag kartontároló dobozokat, amelyekből évente 450–500 ezer darabot használunk fel, rendszeresen, kévsé kaptuk meg más vállalatától. Ráadásul a minőség is rossz volt, és magasnak találtuk a 145 forintos darabárát. Most saját műanyagüzemünk pontosan, jól és olcsón szállít — 30 forintból kihoz egy dobozt.

— Ez a sokágú gyártás nyilván sajátos műszaki előkészítést kíván...

— Az biztos, hogy itt *másképpen* lesz termék a tervből, mint a nagy gyárakban. A tervező például nemcsak a gyártmányterveket készíti el, hanem a *szerszámok rajzát* is. A technológus a műveleti utasítások leírása mellett normáz. Mire elkészül az összes rajz, készen áll a prototípus is, és néhány hét múlva megvan az összes szerszám!

Fizetések

— Mennyire rugalmas a szövetkezés?

— Darabér van nálunk, de sokat *gondolkozunk* rajta, hogy ha bevezetjük az egyenes darabért, ki tudjuk-e fizetni? Először olyan rendszert alkalmaztunk, amelyben 130 százalékos kifizetjük a teljesítményt, négy éve azonban egyenes darabér van, tehát *elvileg „bármekkora” teljesítményt* kifizetünk. Ez azt jelenti, hogy a besorolt órabérek gyakorlatilag *nincs szerepe* a fizetésben. Mondok egy példát. Az egyik esztorgályos szakmunkás általában nagy nehezen teljesíti a száz százalékot, így a fizetése átlagosan 4400 forint. A mellette levő gépen dolgozik társa, aki csak szakvizsgás, ennek megfelelően a besorolási órabére is jóval alacsonyabb, mégis, ugyanolyan bonyolultsági fokú munkából 110–120 százalékos termel, ezzel az átlagos keresete 5500 forint.

— Ezek az esetek nem okoznak feszültséget?

— De igen. Nagyrészt az intenzív munkára *ösztönző* bérezési rendszer az oka, hogy 1972 óta az 1100 fős dolgozói állományunk 600 főre *olvadt*. Akik maradtak, hajtának, a pénzre nem lehet *jelentősebb* papasz. Itt vannak az adatok: ebben az ötéves tervidőszakban mintegy 30 százalékos *berfejlesztési* terveztünk, és ezt már az első három év alatt *teljesítettük*. A dolgozók átlagbére 1979-ben 44 ezer 422 forint volt. 1980-ra a tervünk 45 ezer 755 forint. Persze, ez differenciáltan értendő, körülbelül 80 ezer és 24 ezer között. A fizikai munkások keresete általában *nagyobb*, a mezőirtői üzemünk igazgatója például *csak nyolcadik* az ottani bérlistán.

— Milyen piaci módszereket használ a szövetkezet, mint eladó?

— Termékeink 80 százaléka *külföldön* talál gazdára, így fontos a külkereskedelmi *vállalattal* kiépített kapcsolat. Ez az együttműködés jó, közreműködünk a Transzelektro és a Metrimex tárgyalásain, közösen alakítjuk ki az árakat. Mivel végső soron itt tükröződik *gazdálkodásunk* eredményessége, úgy érzem, ide tartozik: a szigorúbb szabályozók hatására 1979. évi nyereségünk *várhatóan* csak fele lesz az előző évinek. Erre az esztendőre azonban a jelek szerint *sikerült „átállni”, és az 1980-as év* bizonyan jobban fog sikerülni. Mindkét profilunk *terméke*; az ügyviteltechnikai és a vendéglátóipari *berendezések* iránt is egyre nő a kereslet. Igyekszünk a gyártmányok *műszaki színvonalát* növelni, és abból sem csinálunk titkot, hogy *szövetkezetünk* 1981-től átlagosan 25 százalékkal emeli exportárát.

Bognár Nándor

HORIZONT • HORIZONT • HORIZONT

Rekordinfláció az EGK-ban

Az Európai Gazdasági Közösség megalakulása óta nem volt *olyan nagyarányú az infláció* növekedése, mint 1980 januárjában: átlagosan 2 százalékkal *nőtt* az infláció. A listát Olaszország és Nagy-Britannia *vezeti* 3, illetve 2,5 százalékkal. A Német Szövetségi Köztársaságban, Hollandiában és Luxemburgban volt a *legalacsonyabb* az infláció, 0,5 százalékos.

Egyiptomi búzaimport

Az Európai Gazdasági Közösség ebben az évben meghatározott mennyiségű *biztonsági élelmiszer-tartalék*, valamint százezer tonna *búza importjához nyújt* segítséget Egyiptomnak. Az új hitelprogram része annak a *megállapodásnak*, amelynek keretében a Közös Piac 1981-ig 238 millió dollárra *növeli* az Egyiptomnak nyújtandó gazdasági *segélyt*.

Osztrák mérleghiány

Ausztriának a nyugat-európai országokkal szemben levő *kereskedelmi mérleghiánya* elérte a 61 *milliárd schillinget*. Az ország

legjelentősebb kereskedelmi partnerével, a Német Szövetségi Köztársasággal szembeni *deficitje* 51,7 milliárd schillingre *rúg*.

Meg kell duplázni a széntermelést

A világot 1978. évi széntermelése 2614,8 millió tonna volt, s a *tervek* szerint 2000-re 5600 millió tonnával *kellene* elérnie, hogy *elkerülhető legyen az energetikai válság*. E termelési cél nemcsak a jelenleg foglalkoztatott 4,7 millió alkalmazott *számának megduplázását*, 8,4 millió főre *emelését* teszi szükségessé, hanem a *technológiai és a szakképzettségi színvonal jelentős emelését* is.

Irán nem szorul támogatásra

Irán gazdasága *meglehetősen jó és nem szorul rá a környező arab országok pénzügyi támogatására* — közölte egy nyilatkozatában *Ali Reza Nobari*, az iráni központi bank kormányzója. Jelenleg napi 3 millió hordó *olajat* termel, szemben a sah idejében *kitermelt* 6 millió hordós *meny-nységgel*, de az ország még *további csökkentéseket is elvisel*.

Munkák a makói földeken

Vetik a zöldséget

Csongrád megyében a kora tavaszi *talajmunkák elsőként* mindig a makói tájkörzetben *kezdődnek*. Kedden a makói *Lenin Termelőszövetkezet* határában 32 hektár *fohagyományok* kijelölt területen *indultak* meg a traktorok: *fogatolással, hengerzéssel* készítették *jó minőségű vetőágyat* a fűszernövényeknek.

Megjelentek az első *vetőgépek* is: 140 hektáron *é vidék jellegzetes* *leveszöldségének*, a *petrezselyemgyökérnek* a *magját* teszik *földre*.

Gépesítették a kemencét a mályi téglagyárban

A tervezett határidő előtt négy nappal *befejezték* az *Észak-magyarországi Téglá- és Cserépipari Vállalat* mályi gyárában a *körkemence* *átalakítását, felfűtését*. A „*megtakarított*” négy nap alatt *körülbelül tizenhat család* *házhöz elegendő építőanyagot* tudnak *terven felül* készíteni.

A hagyományos *technológiával* dolgozó *körkemence* *átalakítását* január elején *kezdtek* meg, hogy *alkalmassá* tegyék a *gépi kiszolgálásra*, s ezzel *megszüntes-*

sék a nehéz fizikai *munkát*, csökkentésük a *kézi munka* iránti igényt. Az *átépített* *gépesített kemencéknél* a *ki- és lerakodást* a *korábbi negyvennel szemben harmincan látják* el.

Az *átalakítás* *jelentős energia-megtakarítással* is jár. Ennek során *ugyanis* olyan módon *változtatták* a *fűtési rendszert*, hogy *változtatlan mennyiségű* *termék* *készítésére* *mintegy hét-nyolc százalékkal kevesebb energiát* *használnak* fel.

Új Duna-parti szállodák maketten

A Hotel Fórum és az egyelőre még névtelen Roosevelt téri szálló építésének helyzetéről tájékoztatták kedden az építéskedők a Duna-parti szállodásor kialakításában érdekelt három szerv vezetőit: Abraham Kálmán építésügyi és városfejlesztési, Súlyhy Vilmos belkereskedelmi minisztert és Szépvölgyi Zoltánt, a fővárosi tanács elnökét.

A két szálló tervezői, Finta József, illetve Zalavári Lajos arról számoltak be, hogy az új létesítmények teljes mértékben igazodnak majd a városképhez.

A következő napokban a Duna-parti szállodásor és a Duna-korzó jövőjét vitatják meg a szakemberek.

Őszi-téli divatbemutatók

A nagyközönség még csak most ismerkedik a tavaszi-nyári divatújításokkal, de a színpalak mögött a szakemberek már a hidegebb hónapokra készülődnek. Az őszi-téli divatbemutatók sorát kedden nyitotta meg az OKISZ Labor: csaknem 350 konfekciómodellt vonultatott fel a gyártók és a kereskedők előtt az Intercontinentalban.

Forgalomelterelés

A Fővárosi Tanács V. B. közlekedési főosztályának és a BRFK közlekedésszervezetének értesíti a gépjárművezetőket, hogy március 5-én a XI. kerület, Irinyi József utca-Schönherz Zoltán út útvonalon megkezdik a végleges aszfaltburkolat kialakítását, ezért több útemben terelik a forgalmat az osztrák pályás útszakaszra. Az első forgalomelterelés március 5-én, a kora délutáni órákban lép életbe, s a Schönherz Zoltán út-Irinyi József utca-Bercsényi utca-Goldman György tér közötti szakaszt érinti, ahol a jelenlegi északi útpályá helyett a déli útpályán haladhat a kétirányú forgalom. Kéri a gépjárművezetőket, hogy a fenti útszakaszon fokozott figyelemmel és a közúti jelzések megtartásával közlekedjenek.

Jelöltjeink az ügötversenyekre

1. Etelka (10) — Csordás (9) — Ebonit (8) — Echo (6)
  2. Fávica (4) — Fajbor (7) — Frigyes (9) — Flóra (5)
  3. Cirka (8) — Botond (7) — Cegléd (10) — Cárčna (5)
  4. Zampa (6) — Vili (3) — Deltás (7) — Enekszó (4)
  5. Samesz (3) — Zamat (8) — Verőfény (9) — Teofil (5)
  6. Forgatag (6) — Uganda (5) — Eukaliptusz (4) — Eszék (8)
  7. Evezős (5) — Calligula (8) — Edward (2) — Virtus (6)
  8. Eiszálló (6) — Edesség (3) — Darling (5) — Barackvirág (2)
- A versenyeket 16.30 órakor kezdik.

Tart a télies tavasz

Kedden egész nap tovább tartotta korábbi hadállásait a búcsúzó „tavaszi tél”. A szeszélyes időjárás szinte óráról órára egyik végletből a másikba csapott: hol sütött a nap, hol záporozott a hó, sőt az a ritkaságszámba menő természeti jelenség is nemegyszer előfordult, hogy egyszerre volt hóesés és napsütés. A délelőtti órákban a Dunántúl északi részén és a főváros környékén a havazás rövid ideig zavarta a közúti forgalmat.

A hirtelen változó időjárás az orvostudományok szerint erősen próbara teszi az emberi szervezetet, különösen a keringési- és tüdőbetegségeket szenvedőket. Az idegzet szinten megszínlyli a sűrű hőmérsékletváltozást, ami a gépjárművezetőktől, a gyalogosoktól egyaránt nagyobb figyelmet követel.

*

A várható időjárás ma estig: felhőátvonulások lesznek, szórványosan előforduló hózáporral. Az erős, olykor viharos északnyugati, északi szél csak lassan mérséklődik. A legmagasabb nappali hőmérséklet plusz 1 és plusz 6 fok között alakul.

Kétezerrel több végzős

Nyolcadikosok jelentkezése továbbtanulásra

Ezekben a napokban már egyre több általános iskola adja postára a középiskolákban továbbtanulni kívánó nyolcadikosok jelentkezési lapját. A lapok továbbításának határideje március 20.

Az ország általános iskoláinak nappali tagozatán a tavalyinál mintegy 2 ezerrel több, összesen 120 600 nyolcadikos fejezi be tanulmányait, és túlnyomó többségük várhatóan tovább tanul. A gimnáziumok mintegy 23 ezer, a szakközépiskolák 31 ezer, a szakközépiskola intézetek pedig 60 300 tanuló jelentkezésére számítanak.

Középiskolai továbbtanulásra változatlanul azok a nyolcadikosok jelentkezhetnek, akik szeptember 1-ig nem töltik be 17. életévüket. Szakközépiskolákba azok a fiatalok küldhetik jelentkezési lapjukat, akik ebben a naptári évben még nem töltik be 18. életévüket. Szakközépiskolába és szakközépiskolákba jelentkezőknek a választott szakmában előírt egészségügyi követelményeknek is meg kell felelniük.

A tanulók a továbbtanulási lapjukon változatlanul két iskolát jelölhetnek meg, függetlenül azok típusától. A szakközépiskolákban

és a gimnáziumokban túljelentkezés esetén a tanulókat beszélgetésre hívhatják be április 15-ig, a művészeti szakközépiskolákban pedig felvételi vizsga van.

Ha a tanuló két szakközépiskolát jelöl meg, az első helyen felüntetett középiskola igazgatója április 12-ig ad választ, elutasítás esetén pedig azonnal továbbítja a lapot a második helyen megjelölt iskolába. A szakközépiskolákban április 25-ig fejeződik be a felvételi munka, a gépíró- és gyorsíróiskolákban pedig május 8-á — a fővárosban május 15-e — a határidő.

Elhunyt

Danyiil Hrabrovickij

57 éves korában, hosszú betegség után elhunyt az ismert szovjet filmrendező, forgatókönyvíró, Danyiil Hrabrovickij.

Újságíróként kezdte pályáját, majd áttért a forgatókönyvek írására, s olyan kimagasló alkotások szerzője volt, mint a Mihail Romm rendezésében elkészült Egy esztendő kilenc napja, vagy a Csuhráj rendezésében forgatott Tiszta égbolt. Forgatókönyvírói munkássága mellett ezután rendezőként is dolgozott.

A haláláról kiadott gyászjelentés kiemeli, hogy műveit mindig az emelkedettség, a publicisztikus törekvés, az eszméletelátérés, a művészi meggyőző erő jellemezte. Hrabrovickij tagja volt a szovjet filmművész szövetség vezetésének, s munkásságát több kitüntetéssel, díjjal ismerték el.

TEMETÉS

A február 29-én elhunyt Kaposi Sándor labdarúgó mesteredző temetése március 10-én, hétfőn 14.00 órakor lesz a Rákospalota temetőben.

Soproni botanikus kert

Tavaszi virágzások

Tudósítónktól.

A soproni Erdészeti és Faipari Egyetem botanikus kertjében tavaszodik. Elsőnek az alpesi fekete hunyor szép fehér virágai bontottak szirmot. Virágoznak a tavasz korai hírnökei is: a piros-ló, valamint az illatos hunyor. A sárga virágú téltemető szintén teljes pompájában virít. Ez a mediterrán származású kis növény egyike a legkorábban nyíló virágoknak, utalnak erre magyar nevei is: téltemető, télke, kikeletnyitó. A tavasz közeledtét jelzi a farkasborostyán virágzása is. Ez a növény hazánk középhegységeinek árnyas erdeiben több helyütt is előfordul. Az egyetemi botanikus kertben a farkasborostyán-cserjék vesszőit dúsán borítják a skarlátpiros szirmú virágok.

Nemzetközi zsűri

Vizsgáló elektrodák

A Csepel Művek mőri elektrodagyára termékeinek nemzetközi minőségét kezdtek meg kedden a Minőségellenőrző Rt. és hét külföldi minőségvizsgáló intézet szakemberei. A nemzetközi zsűri a háromnapos hegesztési próbán minősíti és az eredmények alapján osztályba sorolja a mőri elektrodákat. A svéd Esab cég berendezésén és technológiájával négy hónapja kezdte meg a termelést Mőron az elektrodagyár, és eddigi próbáuzmelése során összesen ötezer tonna hegesztőelektrodát gyártott.

Intézményesen védik

A gézaházi parkerdő

Tudósítónktól.

Határozatot hozott a Veszprém megyei Tanács végrehajtó bizottsága: a gézaházi parkerdőt védett természeti területté nyilvánítja. A több mint 15 és fél hektáros nagy „kert”, és az ott található műemlékek, illetve fasorok eddigi gazdája a megyei tanács, a Veszprémi Állami Gazdaság és a megyei idegenforgalmi hivatal volt. A jövőben a gondozásért egyedül és kizárólag a Veszprém megyei idegenforgalmi hivatal felel. A természetvédelmi területen építési tilalmat rendeltek el. Természetesen, az oda már korábban tervezett kempingek és hozzá tartozó épületek elkészülnek. Az idegenforgalmi hivatal igéri: már a tavaszi szezonra minden feltételt megteremtnek, hogy kulturált környezetben fogadják a turistákat és a kirándulókat.

LENIN-SZÓTÁR. Moszkvában, az Orosz Nyelv Intézetében befejezéshez közeledik az ötkötetesre tervezett Lenin-szótár összeállítását. A nagy gondolkodó és politikai műveiből — elméleti írásaiból, beszédeiből, cikkeiből, leveleiből — kiírtak minden állandósult szókapscsolatot. Ezzel, egyebek között, a fordítóknak is jó segítséget adnak.

MAGYAR FILMHETET rendeznek március 7—15. között Szánc legnagyobb városaiban. Baselben, Genfben, Zürichben és Lausanne-ban 11 magyar játékfilmet mutatnak be, többek között az Angi Verát s A ménesgazdát.

TUNGSRAM-NAPOK. Athénban a Caravel Hotelben kedden megnyílt az Egyesült Izzólámpa és Villamossági RT. világszerte ismert nevével a Tungstram első önálló görögországi kiállítása. Valamennyi fényforrás működés közben, természetes környezetben látható. A bemutatott egy időben filmvetítéssel egybekötött tájékoztatókat tartanak a görög szakembereknek.

AUTOSKARAMBOL. Győr-Sopron megyében, Nagyszentjános külterületén Höppner Ingo 40 éves mechanikus, az NDK állampolgára, hermsdorfi lakos személygépkocsijával áttért az úttest bal oldalára, és ott összeütközött egy vele szemben haladó pótkocsis tehérgépkocsival. A baleset következtében a személygépkocsi vezetője a helyszínen meghalt, utasa súlyos sérülést szenvedett.

ELETMŰKIALLÍTÁS nyílt Pécsen Choma József alkotásai-ból a Nemzeti Galériában. Az Alföld és a Miskolc környéki tájak jeles festője, Choma József több mint egy évtizede hunyt el. Az alkotásai-ból rendezett tárlatot László Gyula egyetemi tanár nyitotta meg.

ENERGIATAKARÉKOS ÚTJAVÍTÁS. Az elmúlt évinél is jobban megrongálta az idei tél Jász megye közútjait. A KPM megyei igazgatóságának, felmérése szerint a kár több mint 20 millió forint. A javítási munkákat gyorsítja és egyszerűsíti a bitumen-emulzióval előállított aszfaltkeverék, amit hideg állapotban lehet felhasználni. Az eljárással így jelentős mennyiségű fűtőolajat takarítanak meg.

AZ ORSZÁGOS FILMHARMONIA közül, hogy a Zenekadémán március 6-ra meghirdetett Koncert '80/T-et május 26-án, a Pesti Vigadó hangversenytermében tartják meg.

A századik születésnap

Századik születésnapja alkalmából köszöntötték kedden Pétschner Istvánnét, Budapest II. kerületének legidősebb lakóját, Zivatar utca 14. szám alatti otthonában. Az ünnepelt az I. világháború kitöréséig pedagógusként dolgozott Esztergomban, majd — nyugdíjba vonulásáig — a zongora művészetére és francia nyelvre tanította a fiatalabb nemzedéket. Otthonában együtt él leányával, aki támasza ápolásra, gondoskodásra szoruló édesanyjának. Pétschner Istvánnét a kerületi tanács vezetője, a népfőrbizottság, a Vöröskereszt, a szakszakszervezetek szakmaközi bizottságának képviselője, valamint úttörők köszöntötték; virággal, ajándékkal kedveskedtek neki.

A BEKEÉRT, A HABORÚ ELLEN. Japán dokumentumkötettel gazdagodott a szegedi Somogyi Könyvtár. A 344 oldalas kötet Hiroshima és Nagaszaki atombombázására emlékeztet, sok fényképet mutatja be az értelmetlen hadicselekmény miatt bekövetkezett pusztulást és az újjáépítést. A kötetet eszperantó nyelven a japán békeharcosok jelentették meg.

Busás felár

Sok furcsa személyi tárgy talált már gazdára azokon az árveréseken, amelyeken valamelyik híres ember hagyatékára hangzott el a „senki többet, harmadszor”. Ezúttal egy londoni birtulajdonos 1125 dollárnak megfelelő összegért vett meg egy papírszervét. Elvis Presley látta el autogramjával a papírdarabkát utolsó nyilvános tullepésén, Las Vegasban. További 2500 dollárt

adott a popzene-rajongó üzletember a Beatles együttes által aláírt, négy darab egydolláros bankjegyet és az együttes tizenegy fényképeért. Ezeket a gombafejűk kezébe látható. Hogy ki utaztatta át az óceánon a drága papírszervét, arról nem szól a híradás. Minden bizonytal megérte neki. Társának, a bankjegyeket elárverező gyűjtőnek sem volt hibávaló a befektetés. Busásan megterült: hat-százhuszonöt-szörös felárral adott túl kincsein...

KOZMOSZ—1166. A Szovjetunió területéről kedden Föld körüli pályára bocsátották a Kosmosz—1166 jelű műholdat. A szputnyikban a világűr tudományos megismerését elősegítő berendezéseket helyeztek el. A műhold valamennyi rendszere kifogástalanul működik.

A NYÍREGYHÁZI MŰVÉSZETI HETEK hagyományos rendezvénysorozata tegnap megkezdődött. Másfél hónapos programjában csaknem félszáz zeneti, színházi és egyéb művészeti esemény szerepel. Vendégül látja a város többek között Mincsó Mincev bolgár hegedűművészt.

PUSZTÍTÓ LAVINA. Zakopane közelében hét óra egy lánva hét sőtöttemet maga alá. Négyet közülük sikerült kimenteni, három azonban már csak holtan tudtak kiszabadítani a másfél méter vastag hó alól.

A MÉHEK EZREI PUSZTULTAK EL az utóbbi napok heves szélrohamaiban a Mecsek vidékén. A kaptárak kis munkásai most már naponta kirepülnek a szabadba, részben hogy virágot gyűjtsenek a fiasításhoz, részben, hogy ellássák vízzel a családokat. Hosszú repülésük közben tömegesen estek a tavaszi viharok áldozatául.

ÚJ MOTORVONATOK. A MÁV szegedi igazgatósága a déli-alföldi személyszállítás korszerűsítésére, nyolc új, csehszlovák gyártmányú Diesel-motorvonatot kapott. Ezeket kedden, a szentesi vasútállomáson mutatták be a meghívott szakembereknek. Az év végéig több mint 40 ilyen korszerű motorvonatot állítanak forgalomba.

GYERMEKFILMHÉT. A veszprémi Ernst Thälmann Uttróházban tegnap megkezdődött a gyermekfilmek II. seregszemléje. A megnyitón a Csutak a mikrofon előtt című tévéfilmet vetítették. A következő napokban számos magyar és külföldi rajz-, valamint játékfilmet tekinthetnek meg az óvodás és iskolás gyermekek.

NYOLC POKOLGÉP ROBBANT néhány perccel belüli a Londonderry grófságban levő Maghera bevásárlóközpontban. A robbanások, illetve a kitért tűz következtében anyagi károk keletkeztek, személyi sérülés nem történt. A rendőrség IRA-akciót gyanít a merényletek mögött.

NEM ZÖRÖG AZ ESÓKABÁT. Új eső- és sportruházati műbőr nagyüzemi gyártását kezdtek meg a győri GRABOPLAST Pamut-szővő és Műbőrgyárban. A Grabothan Líviano nevű termék legnagyobb előnye a korábbi esőkabát-műbőrökkel szemben az, hogy nem keményedik és nem zörög.

VEDELEM ALÁ KERÜLT az ország legnagyobb gyantás cédrusa. A baranyai Helesta kastélyparkjában álló csúcson koronájú, karcú faóriás most van ereje teljében, magassága már ma is vetekszik a faulsi tempiórtornyokéval. Helesta őrlása az a mammutfenyő is, amelynek magassága megközelíti a harminc métert, törzsenek kerületé pedig több négy méternél.

NYELVI LABORÁTORIUMOT rendezett be a Veszprém megyei Állami Építőipari Vállalat. Az öt-hetes intenzív oktatáson valamennyi középezetű részt vesz. A cél két idegen nyelv elsajátítása. A veszprémi építők nyelvi klubot is létrehozott idegen nyelvtudásuk tökéletesítésére.

FŐKABÉBÉK. Az Atlanti-óceán északi részének jégpáncélján vasárnap megkezdődött a főkabébk vadászat. A nem éppen sportszerű akció során a hatóságok engedélyével idén százhuszöt fiatal fokát verhetnek agyon bunkósbottal felfegyverezett vadászok. Ebből a kontingensből hetvenhatezer jut Kanadának, húszezer Norvégának, míg a maradékot a Labradorról és Grönlandról érkező eszkimók osztogatják.

A FÜREDI ANNA-BÁL jegyeinek többsége elkel. Külföldön és hazánk távolabbi részein is olyan nagy az érdeklődés, hogy már azok se férnek el a SZOT-szatórium nagytermében, akik eddig jelentkeztek. Az újabb igénylők az épületek árkádjai alatt kaphatnak csak helyet.

A SÁRKÖZ ÉS PALÓCFÖLD NEMMŰVÉSZETE OTTHONUNKBAN című kiállítás március 13-ig tekinthető meg az Ez a Divat közönségszolgálatának bemutatótermében, Budapest VIII., József körút 23. szám alatt.

(X) KÖZÖNSÉGNYILVÁNTÁS. Dr. Soó Rezső kétszeres Kossuth-díjas akadémikus temetésén és búcsúztatásán megjelent Magyar Tudományos Akadémia, az Oktatási Minisztérium, a botanikai tanszék és egyéb intézmények képviselői, továbbá a nagy számú tanítvány, barát és tisztelő részvétnyilvánításáért ezúton mond köszönetet, özvegy dr. Soó Rezsőné.

Színezett üveg

A selejthalomtól egy találmányig — Az orosháziak kellemes gondjai

Metsző szél fúj az autóbuzs-megállónál. A csorvási fiatalember lekéste a munkásjáratot, s most minden arra jövő autónak lenget: *vigyenek el, az isten szerelmére, ha lekésem a műszakkezdést, ugrik az egész prémium!*

Orosháziáig alig néhány perc az út, de annyi kiderült — nagyon változtak itt az idők. Még emlékszem az évekkel ezelőtti riportra, amelyben megírtuk, hogy piaci napokon szinte leállt a termelés, mert a környező kisközségek meg az orosházi bejárók inkább mentek paradicsomot, zöldséget árulni-venni, mint az üzembe, műszakba. Persze, helyzetével nem állt egyedül a vihar-sarki újdonsült gyár — minden zöldmezős beruházás rákfenéje, hogy nehezen lehet a lazább, szabadabb élethez szokott embereket a szigorú reggeli dudaszóhoz igazítani.

Baj az anyaggal

De azóta tényleg sok idő telt el — nagy változásokkal. Csont József vegyész mérnök, az üvegyár igazgatóhelyettese egy táblázatot mutat: 1974-ben a teljes termelésnek csaknem 33 százaléka selejt volt. Halomban állt a törött üvegcserep. Az igazgató művezetők ingajáratban rohanták az iroda és a rakoncátlan gépek között. Ma az a baj, hogy *nincs elég selejtüveg*, ami visszasaadagolnának a kemencékbe — ugyanis a technológia feltételezi a törött üveg használatát. Ma 15—18 százalék a törés.

— *Kellemes gond, ugye?*

— Ahogy vesszük. A MÉH-trösztrel próbálunk egyezsre jutni, hogy Magyarországon is meghonosítsuk azt a másútt bevált módszert, hogy az üvegeket külön az utcákon elhelyezett tárolókban lehessen begyűjteni.

— *Azért nem tagadhatja, hogy az efféle probléma hatalmas eredményről beszél.*

— Nem, nem tagadom. Nehezen alakult ennek a gyárnak a sorsa. Sok vita volt a telepítésével is, hiszen nagyon messziről jön az anyag és fölépítése mellett lényegében csak az szólt, hogy helyben munkaerő volt. Meg rossz minőségű földgáz, amit csak itt, az üveghutákban lehet gazdaságosan elégetni. De minden más "importálni" kellett, beleértve a szakembereket, a hozzáértést és a fegyelmet. Ami azt illeti, az anyagellátás krónikus bajain kívül, a többi feltételt rendeződött. Három-négy éve, hogy "beért" a gyár. Stabilizálódott a termelés, a létszám; lényegében kiépült mai szerkezete. Túlhaladtuk az egymilliárdos termelési értéket.

— *Mi baj az anyaggal?*

— Fehérvárcsurgóról, 350 kilométerrel szállítjuk. Naponta 700 tonna kvárcmohokot hozunk, iránvonalakkal. De messziről érkezik a szóda, a dolomit és a mészkő is.

— *És ugye, egyre drágulnak a szállítási költségek...*

— Igen, ez sem javítja a helyzetünket. Ennél veszélyesebb azonban az, hogy a homokbánya a jobb minőségű anyagot újabb exportálja és mi a rosszabb, porosat kapjuk. A por eltömi a kemence berendezését, le kell állnunk, a javítás hatalmas összegeket emészt fel. Milliókat.

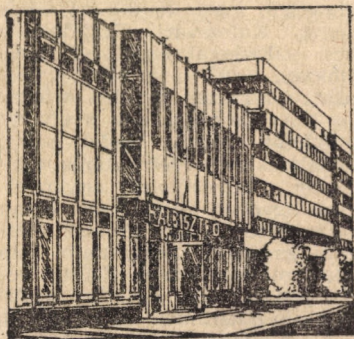
— *Az exporthoz fontos érdekek fűződnek, hiszen szükségünk van a kemény valutára, úgy tudom, a homokot Ausztriába szállítjuk.*

— Egyetértünk az export elősőbbiségével, csak hogy azt a kérdést kellene eldönteni: mi éri meg jobban a népgazdaságnak? Feldolgozott formában exportálni

a homokot, vagy eredeti állapotában? Jó lenne, ha ezt a számítást valahol valaki elvégezné már...

Czina Sándor, az Üvegyipari Tröszt vezérigazgatója megerősíti az orosházi gondokról szóló hírt.

— A bánya érdekltsége egyértelműen az export mellett szól — viszont az orosházi termelés, illetve annak egy része, szintén exportra kerül. Az NSZK-ba szállítják a Coca-Colás üvegeket és több fejlett tőkés országba küldünk sík és mintázott üveget. Jellemző, hogy az orosházi termék — minősége révén — *elérte az NSZK-beli termékek jellemző tulajdonságait és árait!* Erthető, hogy a jó homokért harcban áll az Üvegyipari Művek és az orosházi gyár. S hogy mennyire nem

csekély ügy ez, jelzi: az orosházi gyár tavaly több mint *hétmillió dollár értékű üvegarut exportált.*

De térjünk vissza a tisztult gyárhoz. Aki végigjárja a rendezett utcákat a gépek között, látja, hogy a huta főgépezék, a segédművek, kezelők mintha valamiféle „láthatatlan karmester” jelére dolgoznának. A ma szemlélődő nem is tudja elképzelni, milyen volt ez az üzem valamikor 1973 táján. Mi a titka ennek az átalakulásnak — csak az idő múlása?

— Ne tartson bennünket kizárólag szerencsésnek — jegyzi meg csendesen a fiatal igazgatóhelyettes. — Titok ugyan nincs, de a helyzet megváltozásának az okát pontosan körülhatárolhatjuk. Két nagyon lényeges körülmény avatkozott az életünkbe. Az egyik: drámaian emelkedtek az alapanyagárak. Az energia már háromszor annyiba kerül, mint 71—72-ben — a szóda világgia ára viszont tízszeresére nőtt a világpiacra. Igaz, mi ennél valamivel olcsóbban kapjuk Bulgáriából — még. A másik: *meg kellett próbálnunk az exporttal, hogy itthon is megállhassuk a helyünket.* De nem volt tapasztalatunk, senki sem ismerte — például az NSZK-ban — az Orosházi Üvegyár emblémáját, sem híret. A lelegején kellett kezdeni. Elvállalni a legrosszabb, legügyes-bajosabb termékeket, az apró, pici színes palackok gyártását. Birkóztunk kegyetlenül — leginkább önmagunkkal, a saját tehetetlenségünkkel, színvonalunkkal. És azzal, amiről már szó esett: az itteniek nem a gyárparhoz, a földhöz szoktak, s kiváltképp nem az exportkötelményekhez. Lépésről lépésre haladtunk, s jó néhányan elmentek, de jöttek helyettük újak. Lassan mi is összerázdódtunk — mármint a műszaki gárda —, fionomítottuk a technológiát. Bevezettük például a minőségsszabályozás rendszerét.

A huta gépészérdekltsége

— *Milyen rendszert?*

— Azt, amelyben szinte minden gyári dolgozó érdekelt. A bér egy részét — einézést az egyszerűsítésért — csak a minőségi és a mennyiségi munka függvényében fizetjük ki. Például meghatározzuk, hogy a huta főgépezéknek mennyi gázt szabad elhasználnia az olvasztáshoz és mennyi üveget törhet. Ha sikerül a „demarkációs vonalakon” belül ma-

radni — fizetésének húsz százalékaival is emelkedhet a pénze.

— *Ez mit jelent pontosan?*

— Azt, hogy például egy olvasztár 4200—4300 forintot keres havonta. Ha betartja a kitűzött prémiumfeltételeket, fölmehet 4900-ig is. Az említett huta főgépezés átlagosan 5800—6000 forintot kap, de ha teljesíti a prémiumfeltételeket — eléri a 7000-et.

Az üvegyárban annyi gázt fogyaszt egyetlen kemence (14 van belőle), mint amennyi 2000 lakás egyórai fűtésére elegendő. Sejt-hetjük, mit jelent egyszázaléknyi gáz megtakarítása. De nemcsak erről van szó, hanem arról is: a felhasználó gáz mennyiségétől alapjaiban függ az üveg minősége. Ha kevesebb a gáz, az üveg tönkremeg, dermed. Ha sok, a kéményen szalad ki a meleg.

— *Apropó, üvegminőség. A megváltozott körülményeket nemcsak a lefelé kúszó selejtszázalékok jelzik, hanem valami más is. Ebben a gyárban újabb egy találmányt is segítségül hívunk ahhoz, hogy előrelépjenek. A színezett, drótbetétes üveget Godó Lajos tüzelési üzemvezető és dr. Visi László, a budapesti Sziilikátipari Kutató Intézet tanácsadója dolgozta ki — tíz évvel ezelőtt. Az eljárás zománcozott üveg készítésére alkalmas, amelylyel helyettesíthető az épületek burkolására is használt edzett üveg. A találmány értéke: az edzett üveget eredetileg méretre kell gyártani, mert a helyszínen nem vágható. A méretet félcen-tis tőrésel pontosan kell tartani — ugyebár, az építőiparban ez elég nehéz feladat. A találmány segítségével készített termék viszont a helyszínen vágható-darabolható, tehát gazdaságosan, előnyösen alkalmazható.*

Soha rosszabbat!

— *Miért tartott tíz évig a találmány elfogadása? —* kérdem Godó Lajost.

— Semmi újat nem tudok hozzatenni a szokásos találmányi sztorikhoz. Vitakoztak, akadékoskodtak velünk, nem hittek nekünk. Sajnos, eleinte a gyári helyzet sem felelt meg az efféle pepecselő munkának. Aztán, ahogy itt rendeződtek a dolgok, előtérbe került a találmányunk. Végre elfogadták, sőt tavaly Pécsen egy tervező kollektíva kipróbálta az anyagot az új pécsi Halbisztró burkolásához. Ezután nem volt semmi kétség a használhatóságról. És itthon is egyre inkább támogattak bennünket. — *Csont József például saját szakállára rendelkezett arról, hogy kísérleti szériába kezdhetünk. Nem tagadom — néhány hete boldog embernek érzem magam...*

Czina Sándor:

— Igen, a színezett, zománcozott üveg lassan révbe jut, az év végéig kísérletképpen százezer négyzetméternyi gyártására készülünk fel. Persze, ezzel is vannak gondok, hiszen a zománcfesték külföldi. Ki kell kísérletezni a hazai változatot, ezért tárgyalásba kezdünk a Finomkerámiaipari Művekkel. Azért hadd emlékeztessék rá, nincs ez a meccs teljesen lefutva — föl kell mérni az igényeket is.

— *Sokat jelent ez a találmány az Orosházi Üvegyárnak?*

— Az ideit több mint másfél milliárdos termelési értékben szerény tétel a kísérleti széria 40 milliója — teszi hozzá Csont József. — De az ügy tanulsága, meg ami a kibontakozáshoz segítette — nekünk sokkal többet ér ennél. Kicsit mérföldkő ez, hiszen mutatja — mivel foglalkozunk ma az Orosházi Üvegyárban. *Soha rosszabb gondokat...*

MATKO ISTVÁN

Újonnan iparosodott országok

Perspektíva nélkül?

A szakirodalom előszeretettel alkalmazza „az újonnan iparosodott államok” megnevezést; kifejezve: e gazdaságok fejlődésének kulcsa nem a nyersanyagkincsek, hanem a *feldolgozott termékek exportorientált termelésében* keresendő.

Dinamizmusukra jellemző, hogy amíg a tőkés világban 1965—73. között a termelés évi átlaga 6,9 százalékkal nőtt, az „újonnan iparosodó államokban” 12,3 százalékos volt az arány és termékeik 30 százalékát tudták külföldön értékesíteni — szemben a tőkés utat követő fejlődő országok 10 százalékos exportarányával. 1975-ben a fejlődő országok kivételének *negyede két országból: Hongkongból és Szingapúr-ból* származott.

Felzárkózni lehetetlen

A gyors növekedés okait követve megállapítható, hogy igen erőteljes „munkaintenzív” iparágakat létesítettek; a termelés olcsó munkabérek mellett biztosította elsősorban a fejlett tőkés országok fogyasztói igényeit; a versenyképesség állandó jelenléte nemcsak az export dinamizmusát, de a belföldi keresletet is fokozta. Rövid időn belül így jelentős tömegek jutottak foglalkoztatáshoz.

Indonézia más véleményen volt, ott a tőkeintenzív iparágakat fejlesztették. Az eredmény *nem igazolta* elképzeléseiket: növekvő adósságállomány, gyorsuló infláció cáfolta rá a „különlételeményre”; ezért 1978-ban a harmadik ötéves tervet a szigetvilág vezetői már a konzervenciák levonásával készítette elő.

Az előrejelzések szerint az „újonnan iparosodott országok” hosszú távú kilátásait tekintve *nem valószínű*, hogy a kétszámjegyű növekedési ráta fennmarad, mindazonáltal a dinamika a tőkés országok átlagánál nagyobb lesz, várhatóan 6,5—7,5 százalék. 1990-re pedig elérhetik a nyugat-európai tőkés államok fejlettségi szintjét.

Az optimista prognózist *beárnyékolja* az olajáremelkedés és néhány tény, amely mellett nem lehet behunyt szemmel elhaladni. Kétségtelen, hogy különösen a tőkeintenzív iparágakban nincs

reális lehetőség a fejlett országokhoz való felzárkózásra. Elsősorban arra kell törekedniük, hogy viszonylag jól képzett vagy gyorsan képezhető és olcsó béru munkásokkal rendelkezve nagy sorozatban készülő termékeiket exportálják. Előny, hogy Szingapúr és Hongkong hagyományosan kiépített üzleti infrastruktúrával rendelkezik, s mint köztudott, Szingapúr a Távol-Kelet legjelentősebb pénz- és aranypiaca. E két utóbbi ország, az olajárak miatti *cseareányomlást* kivételének növelésével igyekszik kompenzálni. Más országok hitel-szükséglete 1977—79. között *megháromszorozódott*. Thaiföld is teljes egészében importálni kényyszerül a nyersanyagot — itt az áremelkedés üteme tavaly megközelítette a 20 százalékot. Indonézia viszont tagja az OPEC-nak és több mint 20 millió tonna nyersolajat *exportál* Malaysia is. Számmottevő késztermékekexporttal viszont elsősorban Hongkong és Szingapúr rendelkezik.

Válságiparok

E rövid áttekintéshez tartozik még, hogy az országcsoporthoz bizonyos *válságiparágakkal* (textilipar) jelentős részt képvisel a világgazdaságban, nemkülönben a fogyasztási cikkek néhány szektorában (játék, elektronika, fémtömegek stb.). Az eladási lehetőségek az importőr országok részéről egyre inkább *behatarolodnak*, s bár az állami intézkedéseket néha önkéntes piacrajutási megállapodásnak nevezett limit útján igyekeznek *enyhíteni*, az elkövetkezendő évek prognózisa sokkal kevésbé biztató. A gazdasági helyzet összetettsége okozza, hogy még az *olajáraknál is nagyobb gond* e térségben a kereskedelempolitikai prognózisok megbízható kidolgozása.

Mekkora piacot engedélyez az „újonnan iparosodott országok” számára az USA és Nyugat-Európa? — ez a kérdés. Ettől függ a térségben a gazdasági növekedés hosszú távú kilátása — vagy kilátástalansága. Addig sem szabad elfelejtenünk: e régió lakosságának életszínvonalá szűkösége: a népesség 63 százaléka az *abszolút nyomorszint alatt* él ma is. G. Gy.—Sz. P.

Ma nyílik a lipcsei vásár

Kiküldött tudósítónk jelenti.

Vasárnap ünnepélyes keretek között megnyílik a lipcsei tavaszi vásár, az NDK legfontosabb külgazdasági eseménye, egyben a világ egyik tekintélyes árusereg-szemléje. Jelszava idén is: *a szabad világgazdaságért és a műszaki haladásért*. Ennek jegyében vonul fel 100 ország több mint kilencezer cége.

Kozmetikumok, játékok, baromfi-feldolgozó gépsor, Pick-szalámi, pénztárgépek, mérőműszerek, alumíniumtömbök, könyvek, gyógyszerek, hűtőszekrények, televíziók, izzólámpák, egy teljes telefonközpont, befőttek, bébi-ételek, csokoládék, erősáramú berendezések — a sort egészen a lap aljáig folytathatnánk, de talán ennnyiből is kitűnik, hogy az idén is *gazdag kínálatú vonulnak fel a magyar cégek*. Három és fél ezer négyzetméteren, 31 külkereskedelmi vállalatunk képviselteti magát, közülük több információirodával, míg mások „minigyárakkal”, üzletre való

portékahalmossal. Produktumaink nagy része KGST-kooperációban készült. Hogy közülük melyik lesz az igazi sláger, azt most még a HUNGEXPO szervezte magyar kiállítás igazgatója, *Szántó Attila* sem tudja megmondani, a választás néhány napig, a díjak odaítéléséig várni kell.

A hangszly tavasszal a beruházási javakra terelődik Lipcsében, de az úgynevezett *kereskedőházakban* a fogyasztási cikkek széles kínálata látható, közöttük a magyar cikkek is, hét szakcsoportban. A vásárral egy időben *szimpozionokat* tartanak. A lipcsei vásár részeként vasárnap nyílik meg a hagyományos *nemzetközi könyvvásár* is, amelyen a magyar könyvkiadás 1500 kötetet képvisel. Itt adják át a *világ legszebb könyvei versenydíjait*. A múlt év őszén ugyancsak Lipcsében rendezett könyvetelkődő 33 díjazott országa között Magyarország is helyet kapott.

— *elek* —

Lengyel olajáremelés

Lengyelországban tegnapról kezdve felemelték a benzint, a motor- és kenőolajok árát, valamint a taxik viteldíját. Az állami tervbizottság bejelentése szerint a 94 oktános benzint literenkénti fogyasztói ára 16-ról 18 zlotyra nő, ugyancsak két zlotyval emelték a normál benzint és a dieszelolaj árát, a motor- és kenőolajok áremelkedése átlagosan 15

százalékos. A taxinál a viteldíjak átlagosan kilométerenként fél zlotyval lesznek magasabbak. A tömegközlekedési eszközök viteldíjai nem változnak.

Az áremeléseket a közlemény szerint az olaj világgiaai árának tovább emelkedése tette szükségessé és célja az elkerülhetetlen takarékoskossá további fokozása.

Fodor Andrásról József Attiláról

Belőle fegyverkeztünk

Halk, de szigorú szavú lírikusként, a megszervezett rend és az értelmes fegyverem költőjeként tartják számon Fodor András, a Magyar Írók Szövetsége költői szakosztályának titkárát, az *Uj Könyvek és a Somogy szerkesztőjét*, „Racionális költői szemlélet”, „a dél-dunántúli tájak szelidsége”, a „zenei kompozíciók iránti fogékonyság” — íme, a vele kapcsolatban legtöbbször emlegetett fogalmak. Küzdelmeiről, csalódásairól kevesebb szó esik. Nem beszélünk eleget arról a generációról sem, amelyből vétetett. Pedig ez a nemzedék (Juhász Ferenc, Nagy László, Simon István, Kormos István nemzedéke), a társadalom irtóztos hőváltozásainak volt kitéve. Hitek és elbizonytalanodások, remények és csalatkozások között újra és újra vissza kellett verekednie magát az életbe, (és az irodalmi életbe). Az előzők és pályatársak tömegéből pedig minduntalan felbukkan egy név: József Attiláé.

— Elettében, munkásságában mikor, miért vált meghatározó jelentőségűvé?

— Tizennégy éves koromban Kaposváron egy makói származású, fiatal irodalomtanár, H. Kovács Zoltán adta kezembe József Attila verseit, azzal a megjegyzéssel: tőle nagyon sokat tanulhatok. Igaza volt, egy év sem telt el és egész szemléletem, sőt a világban való helyzetem megváltozott. József Attila döbentett rá a közösséggel és a szellemmel eljegyzett ember különleges felelősségére, a versben való közvetlen beszéd erejére, a kép és a hangzás törvényteremtő szépségére. Egyszerűbben szólva: ő nyitotta ki érzéseimet a költészet minden titkára.

— És Bartók?

— Bartókot csak később, de még húszéves korom előtt fedeztem föl magamnak. Hatása épp olyan elementáris volt, mint József Attiláé. Egyiknek számszámra tanultam meg a verseit, a másiknak valamennyi művét újra és újra meghallgattam. Már ameddig lehetett... Mert furcsamód, mindkettővel fenyegető történelmi körülmények között ismerkedtem meg; egyikkel a háború, másikkal a hidegháború bezúdulása idején. Talán nem túlzás, ha azt mondom, nehéz időkben ők tartották bennem a lelket.

— A József Attila-élmény (miként Szóli költészet című kis monográfiája is) nemzedéki vallomásnak tekinthető?

— Majdnem minden pályatársammal történt valami hasonló, mint velem a kaposvári gimnáziumban. Nagy Lászlónak is akadt tanára a pápai kereskedelmiben, aki kezébe nyomta a Cserépfalvi-féle József Attila-kötetét: — *Ezt olvasd!* És a többieknek is. Emlékszem, Kormos Istvánnal egyszer télen a 63-as villamos hideg padján vacogtunk párban, mint a Kalevala énekesei, s azzal melegítettük egymást, hogy a *Medvetánc* és a *Nagyon fáj* strófáit mondtuk végtelenül. De arra is emlékszem, hogy 1949 tavaszán, amikor vésztorvényszerű irodalmi esténket „készítettek elő” az Eötvös Kollégiumban, két ottani költőnek (*Lator Lászlónak* és nekem), akkor *Szász Imre, Domokos Mátyás* előzőleg József Attila-kötettel a hóna alatt mázskált a folyosón. Belőle fegyverkezték védelmünkre.

— Miben látja József Attila művészetének maig érvényes üzenetét?

— A kétségbeesés, a káosz ellen is rendet kényszerítő ösztöne-

ségben, a kedély megmentésében, abban a lenyűgöző képességben, ahogy a lét legsivárabb övezeteiből is visszatér közénk.

— Hanyatlott-e az érdeklődés az életmű iránt?

— A hivatalos felmutatás, a tankönyvek, a rosszul szerkesztett antológiák, a harcos proletárköltőt egyoldalúan bemutató válogatások, a deklamáló-hamis hazug szavazatok sokat ártottak

Fodor András
(Nagy László rajza)

József Attilának. Mégis azt mondhatom: az irodalmi közvélemény horizontján nincs senki ebben a században, aki ilyen sokáig változatlan fényű állócsillag maradt volna, mint ő.

— Változatlan az értők tisztelete is?

— Nem egészen. Vagy tíz éve hallottam először fiatal egyetemistáktól a kiábrándult, fanyar, szinte cinikus véleményt: „... József Attila mégsem az igazi... ez a szerencsétlen, ez hitt...” Való igaz, József Attila hitt. Még utolsó, pokoljáró vallomásából is kiderül: „mégis bízom!” Féltelmes, hogy e feltehetően nem ok nélkül illúziótlan és mindent a szépség mérlegére tevő új generáció előtt öncsalással, szűklátókörűségé silányulhat a legokosabb mártír költő helytállása...

— Netán az is a naiv hit bűnhődése, hogy utolsó versét így boszátotta szárnyra: „Szóllisd, mint méla borjúság / a szorgalmas szegényeket — / rágd a szívükbe / nem muszáj / hősnek lenni, ha nem lehet.”?

— Így van! Már a harmincas évek derekán irt József Attila-versekben fellelhető a keserű tisztánlátás „mit oltalmaztunk, nincs

jelen, azt most már támadóink védik”. Nem hiszem, hogy az elmúlt évtizedekben történt volna bármi megrázó, amire választ, okulást az ő írásaiból ne idézhetnénk.

— Az életmű melyik része kapott nagyobb hangsúlyt és melyik kevesebbet? A közvélemény reális értékű és fontosságú szerint beszél-e a verseket?

— Nem. Az a Révai-féle, később ugyan módosított koncepció, amely József Attilát, Bartókot és Derkovitsot lényegében jószándékú, de tévelygő derék szimpatiszánssá degradálta, tilalom alá rendelte a szorongások és kiáltások, az egzisztenciális magány költőjét. Tulajdonképpen még olyan verset is kockázatos volt méltatni, mint a *Reménytelenül*: „A semmi ágán ül szívem...” Ugyan kit érdekelt akkor, hogy József Attila ezt nem az egzisztencialistáktól, hanem Csokonaitól tanulta? A *semmi ága* ugyanis Csokonai fordulata, a *Doktor Földiről egy töredék* című versben található. Később, mintegy ellenhatásként, a dogmatikus titalommal szemben divattá változott a mellékes, darabok, töredékek túlbecsülése. A gyötrelmes, patológikus kétségbeesés. Talán hihetetlen, de ma már egy általános iskolai szavalóversenyen is (tizenhárom éves kislányok) abban vetélkednek, ki tud hatásosabb elődrámát kerekíteni a *Kései siratóból*? S ekközben (mialatt ide-oda tologattuk az elhanyagolható és a felfedezendő) senkinek eszébe sem jutott a Párizsból megtért József Attila húszas évek végén írt dalaival foglalkozni. (Olyan remeklésekre gondolok, mint a *Gyöngy*, a *Tedd a kezed*, a *Sok gondom közt*, *Mióta elmentél*, stb.)

— Az életrajzi feltárás lassúsága miatt perifériára kerülhet-e József Attila költészet?

— Nem. A tényfeltáró s a majdani összegzés szempontjából is fontos filológia nem okolható azért, mit sikkasztunk el az egyébként hozzáférhető költői életműből.

— Ön rengeteg esszét, verselemzést, könyvet írt József Attiláról. Mint az írószövetség költői szakosztályának titkára és a József Attila Emlékbizottság tagja, mit tekint legfontosabb feladatának a költő közelgő hetvenötödik születésnapjára.

— Azokat a pályatársaimat, akikben ez az örökség a legelevenebben él, szeretném rávenni arra, hogy versben, rövid vallomásokban szóljanak a nagy elődéről. *Hogyan látják ma?* Erre a közös válasz-, és tiszteletadásra április 8-án és 9-én kerülne sor Kaposváron és Szárszón. Ezt a költői demonstrációt — másorrá formálva — közvetítené később a Magyar Rádió is.

Vinkó József

A közérthetetlenség árnyékában

NAGYSZERŰ KÖNYV Kolozsvári Grandpierre Emil *Herder árnyékában* című munkája. Olyan témákkal foglalkozik, amelyek társadalmunk fontos kérdései közé tartoznak, s amikben az író vitathatatlanul autentikus. „Illetékes” szavunk kezd mellékörejt nyerni a sok, hozzá nem értő „illetékes” miatt. A „hivatott”, az „elhivatott” pedig túl ünnepléses. Már pedig Grandpierre nem ünnepléses hanem szatirikus, gúnyolódó, kötekedő. Szatirikus szemlélete épp arra alkalmas, hogy téveszméket, babonákat, logikátlanosságokat leplezzen le, ezúttal a magyar nyelv érdekében.

Romlik nyelvünk, szóban és írásban egyaránt. Fölsimított ez a szomorú tényről már sokan: nyelvújító sorozatok, könyvek, versenyek a nyelv védelmét szolgálják. Az író szerint azonban nem mindig jól szolgálják, s türelmetlen, mert kevésli az eredményt. Kolozsvári Grandpierre Emil valósággal együtt él nyelvünkkel, érzékeli minden változását, fölszisszen minden erőszkos beavatkozásra, ami nyelvünk fejlődését akarja befolyásolni; csudálatos szépségeire roppant érzékeny. Észrevételei anyanyelvünk ügyében épp ezért olyan szerteágazóak, oly kimeríthetetlenül gazdagok, hogy utalni sem lehet mindegyikükre. Ezúttal tehát, önkényesen, egyetlen szatirába illő ellentmondást emelek ki, ama sok ellentmondás közül, amire fölhívja a figyelmet:

MŰLT SZÁZADI nagy tudósaink, akik szakáguk korszerűsítői vagy éppen megalapítói voltak arra törekedtek, hogy közérthetően és magyarul fogalmazzanak. Herman Ottó tudományos célként jelölte meg a *szaknyelvek jó magyarságát*, éppén a *köznyelv* érdekében. Grandpierre száz esztendővel később mégis azt kénytelen megállapítani, hogy miközben államunk hivatalos programja az általános műveltség fejlesztése, e program ellenére születnek meg a nagyközönség számára érthetetlen, mesterséges szaknyelvek. Idézem az író: „Az a lépten-nyomon érkező törekvés, melynek a célja az, hogy a szakmai nyelvet elválassza a köznyelvtől, mélysegesen antidemokratikus, pártkifejezéssel élve: *nyelvi frakciózás*. Általános műveltségünk annál kiterjedtebb és gazdagabb, minél több szakmai ismeret foglal magában a köznyelv. Ezt az ismeretanyagot mesterségesen leszűkítik, akár ilyen, akár amolyan módszerrel, egyet jelent azzal, hogy polgártársaink egyes rétegeit, elsősorban a kevésbé művelteket olyan ismeretek tudásától fosztjuk meg, amelyeknek birtokában lehetnének, ha nem lépne föl hol itt, hol amott egy-egy tábornok, aki kijelenti, hogy a *vagyon nem vagyon* jelent a *lepény nem lepény*.”

Ez az utolsó mondat magyarázatra szorul, ha valaki olvasta az egész vitairatot. Az író sorra vizsgálta a különféle szaknyelveket, a szaknyelvi hivatalos kiadványokat, s arra a meglepő fölfedezésre jutott, hogy *szavaink szaknyelvi jelentése más, mint köznyelvi értelme*. Az egyes szakmák nagyhatalmú és „illetékes” tudói önkényesen megváltoztatták némely szavunk jelentését. Szerintük a szék nem szék, a lepény nem lepényt jelent. Az építészeten, a jogi gyakorlatban és a divatszabásban egyként megváltoztatták a szavak jelentését.

Tegyük hozzá nemcsak a kipécézett szakterületek önkéntes nyelvújítói rontják anyanyelvünket, s torpedózzák meg a köznyelvi tervet. Nem szatirába kíváncsi az ésszerűtlenség-e, hogy még a *társadalomtudományok művelői* is kitalálnak olyan szakszorgot, amit a művelt emberek sem értenek meg?

AZ ESZTÉTIKAI IRODALOM egy része is hemzseg az idegen kifejezésektől. Ha pedig valaki közérthetően merészel fogalmazni arról, hogy mi a szép, rögvést szakszerűtlenségnek minősítik. Érvényes ez a megállapítás a filo-

zofára, a lélektanra, a szociológiára, a közgazdaságtanra, tehát éppen azokra a modern tudományágakra, amelyek arra lennének hivatva, hogy a legszélesebb közönséget igazítsák el társadalmunk dolgaiban. De, ahogyan ellentmondás rejlik abban, hogy a jogszabályokat elvben mindenkinek ismernie kellene (ami már azért is lehetetlen, mert azokat nehéz megérteni), úgy az is képtelenség, hogy a társadalomról szóló tudományos igazságokat maga a társadalom alig tudja fölfogni. Persze nemcsak az önkényes jelentésváltoztatás miatt. Megnehezíti a megértést az idegen szavak fölszemes használata is. Elfogadható az idegen szó persze, ha olyan új ismeretet közöl, aminek nehéz magyar megfelelőjét megtalálni, nehéz lefordítani, s a nemzetközi gyakorlatban meghonosodott. Sok ilyen nemzetközi szavunk van, amit voltaképp már nem is érzünk idegennek. Mindez azonban szabályt erősítő kivétel.

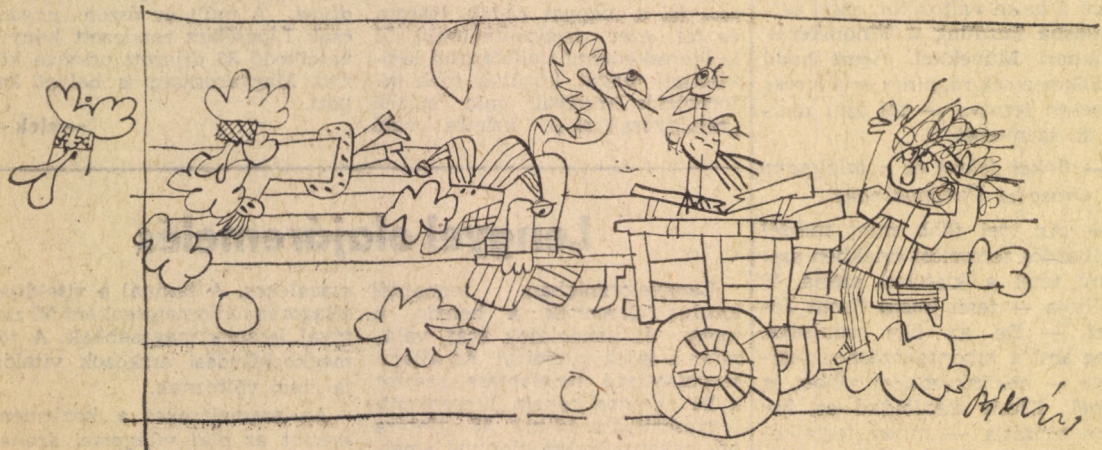
Indokolja-e ezeken kívül más valamit az idegen szavak használatát? Sokan például azt hiszik, ha ismeretközlés helyett *információt*, befolyásolás helyett *manipulációt*, lehetőség helyett *alternatívát* mondanak, okfejtésük etől tudományosabb színt kap. Némely filozófiánk szerint nincs megfelelő magyar filozófiai és esztétikai hagyomány. De nem is lesz, ha meg sem kísérik magyarul meghonosítani tudományunkat éppen abban a társadalmi rendszerben, amely társadalmi rendszer e tudományok demokratizálását is célul tűzte ki maga elé.

MIRE VALÓ MINDEZ? Grandpierre szerint: a szakmák mintegy munkaversenyben igyekeznek megteremteni a maguk „különleges” nyelvét. „Ebben az igyekezetben közös vonás a göresös féltékenység, hogy a szakma a maga ismeretanyagát lehetőleg megközelíthetetlenül tegye az avatatlan számára.” Tartok tőle, hogy ennek a féltékenységre gyakorlati haszna is van néha. Ha ugyanis közérthető lenne mindaz, amit rébuszokba burkolva elmondanak, hamar kiderülne, hogy *évszázados közhelyeket, már megfogalmazott régi igazságokat találnak új fölfedezésekként, tudományként*. Kiderülne, hogy csak olyan „bölcsességeket” fedeztek föl sok évi kutató munkával, amit már *nagyanévek is tudtak a gyermeknevelésről, a lélektanról, a társadalmi együttélésről*. A szaknyelvi halandzsza, az anyanyelven belüli mesterségesen eltokofoztott szaknyelv csoportérdeket szolgál a közösségi érdekekkel szemben. És ezt megbolygatni, megficskázni, leleplezni kockázatos dolog.

Márpedig többek között *erre* a megbolygatásra, ficskázásra, leleplezésre vállalkozott Kolozsvári Grandpierre Emil. Ami nem meglepő, mert immáron fél évszázada ezt csinálja. Küzd a babonák, a téveszmék, a rossz beidegzések ellen az élet majd minden területén. Most megszólalt a magyar nyelv védelmében. Olykor szellemesen, babonákat és téveszméket oszlató elmeállással. Olykor bizony kissé gorombán. De azt hiszem, többnyire jogos ingerültséggel és türelmetlenséggel.

NAGY KÁR LENNE, ha mindazoknak, akiket érint, nem a jó szándékot, a segítőkészséget látnánk paszkvillusában (gunyoros vitairatában). De rosszul is mondom. Nem *akiket* érint, hanem *bennünket*. Hiszen az a legfélelmetesebb ebben a modernkori anyanyelvrontásban, hogy még azok is meg-megbuknak, akik fölkészülten tudatosan óvják magukat és nyelvüket a romboló hatásoktól.

Szalay Károly

Szilvássy Nándor rajza

A töprengés csöndje után

Tanácsstagok monológja

Mostanában gyakran nap-hosszat foglalt a **Hazafias Népfront VIII. kerületi bizottságának** irodája. A hosszú ciklus vége felé az új választások küszöbén ideje, hogy a tanács és a népfront vezetői sorozatos **egyéni beszélgetéseken** tegyék mérlegre a tanács tevékenységét; megtudakolják, ki hogyan látja saját eddigi munkáját, mi a további elképzelése — végső soron tehát azt, hogy milyen a közérzete.

A kérdéseket jobbra a **töprengés csendje** követi, amely azután lassan, mintegy hangos gondolkodásba megy át. A számos öszinte monológból idézek most — rövidítve — néhányat.

Fotósorozat és levelek

— Először néhány **elkedvetlenítő** dolog tolakodik az emlékezetembe — kezdi **dr. Thürmer Gyula**. — Szinte mindennaposak például a **gázolások** a Baross utcai zebrán, a Horváth Mihály téren, de évek óta **hiába kérem, sürgősen** közlekedési lámpa felszerelését, rám se hederítenek. S a szocialista együttélés? Egyes lakók még ma is olyan **izgágák, rentitensek**, mint tíz éve — nem sikerült hatni rájuk, s úgy érzem, mintha ez is az én kudarcom volna... Vagy mégsem? Több segítség kellett volna különféle, illetékes szervektől? Nem is tudom... Másrészt viszont jó ér-zéssel tölti el, hogy **közbenjárásra** korszerűsítették **több lakókörhöz fűtését**, megjavították a lifteket, és jól működik **tíztagú tanácsstagi csoportunk**, amelynek vezetését rám bízták. Így hát, amennyiben választóim ismét méltónak tartanak bizalmukra, csinálom tovább...

Ugyanilyen elhatározásra jutott **Bánk Endre**. Igaz, először a sok beázott lakásról beszél, amelyekről **fényképsorozatot** készített; a magatehetetlenül fekvő néniről, akinek ágát éjnek idején úgy kellett az őt kihívó lakókkal együtt arrébb cipelnie, nehogy rácsöpögjön a víz.

— Jó, tegyük fel, ez is a **lakóterületi munkához** tartozik, ha annak nem is éppen „klasszikus” formája — mosolyog kesernyésen. — De **új erőt** adott a következő eset. Az egyik beszámolómon **alig lézengtek néhányan**, ami rettentően bántott. Nem sajnáltam az időt, levelet küldtem minden lakásba: **mi részvételességük oka?** Ha az, hogy elégedetlenek a munkámmal, ha nem jól képviselem érdekeiket, akkor **azt tudassák velem**, és azonnal leköszönök. Egyúttal megjelöltem egy időpontot, amikor megismétlem a beszámolómat. **Kétszázán jöttek el!** Az ilyen megnyilvánulás a tanácsagnak **jóformán egyetlen, de igaz, és jóleső jutalma**...

A választók ragaszkodása

— Szép és megtisztelő munka ez, szívesen is folytatom — **köszöri a torkát Csaplár Pál**. — De nem tudom. Doktori disszertációra készülök, **tudományos munkám** igénybe veszi; nem tehetem ki magam annak, hogy késő éjjel is rám zörgessenek. Igen, lehet, én vagyok a hibás, de jó akartam. Úgy szerettem volna 1973-ban megválasztott, újonc tanácsstagnak, hogy a panaszok, észrevételek **ne gyűljenek össze** a **havi egyszeri fogadóóra**ra, **intézzük azon melegében**. Most már látom, valami más utat kellett volna keresnem, amely választóimnak és nekem egyaránt megfelelő. A családom már régen kéri: hagyjam abba. Csakugyan ideje, hogy mentesüljek a lakóterületi gondoktól. Pedig sajnálom, **igyekeztem szívvel-lélekkel** ellátni a közszolgálatot...

(Ilyen dilemma esetében is kínálkozik megoldás: beszélgető partnerei úgy egyeznek meg a tanácsstagnal, hogy szakértelmének megfelelően — területi tagként — **továbbra is részt vesz a tanács műszaki és a népfront várospolitikai bizottságának** munkájában.)

A tisztesség ellátásának örömeiről, gondjairól szólnak ezek a vallomások. S még sok hasonló íriz feljegyzéseiben **Tóthné dr. Deigner Anna**, a VIII. kerületi Tanács vb-titkára, **dr. Gazdagné Patai Ilona**, a kerületi népfront-bizottság titkára, és több munkatársuk, aki a meghívottakat fogadja. Csak az utóbbi napok krónikájából említek a nyugdíjas **dr. Kovács Istvánnét**, aki nála fiatalabbaknak is kihozza a gyógyszerrel, választóinak ügyes-bajos dolgával országos fórumokig is elmegy, s a kifáradás halvány jelét sem mutatkozik rajta: **serkentő választóinak iránta tanúsított ragaszkodása**. Örömeit hajlandó a további közszolgálatra a testület két „nesztorá”, **Kerpen József** és **Kerekes Imre**, akik harminc éve, a tanácsok megalakulása óta viselik választókerületük gondját. Egészségi állapotára, elfoglaltságára hivatkozva viszont búcsúzní készült egy másik régi tanácsstag, **Kovács Gyözőné**. Amikor közvetlenül „dokumentálták” neki, hogy mennyire megbecsülik munkáját közéletének lakói, **meggondolta** magát...

A régebbi tanácsstagok mellett szinte egymásnak adják a kilincset a népfrontnál **már az új jelöltek is, akiket a kerület üzemelőinek, intézményeinek, illetve lakókörzeteinek a javaslata alapján** kértek be — megismerkedésre. Amint egy nap keresztmetszetében megfigyelhettem: általában **30 év körüli, vagy még fiatalabb szakmunkások, termelésirányítók, illetve diplomás pályakezdők**, így a kerületben élő, s az ottani klinikákon dolgozó — szakmai körökben máris tekintélyre szertett — orvosok. Közülük többen már bizonyították közéleti rátermettségüket is: **KISZ-** vagy egyéb tömegszervezeti munkát végeznek, **lakóbizottsági tisztiságot** látnak el.

A tapasztalatok pillérére

Hozzájuk szól az intő szó, a jó tanács, amely **sok eddigi tapasztalatot** alapszik, s a tanácsstagnal folytatott beszélgetések néhány tanulságát is összegezi. Eszerint: **jelölésük esetén biztosítsák a gyűlés résztvevőit arról, hogy mindenkor készek a lakosság érdekeit képviselni**, de ne tegyenek még semmiféle konkrét kérdésben ígéretet! Továbbá: ha már tanácsstagok lesznek, **támaszkodjanak szorosra a népfontra és a lakóbizottságokra**, éljenek azzal a lehetőséggel, hogy a tanács folyamatosan megismerteti őket feladataikkal. Noha a tanács törvény azt nem teszi kötelezővé, **lehetőleg hirdessenek fogadóórá**t, vagy más alkalmat a választókkal való találkozásra.

Amikor az utolsó meghívott mögött is becsukódik az ajtó, a vb-titkár megjegyzi:

— Feladatunk nyilvánvaló: **kisebbsé, de ütőképesebb testület** láthatja el eredményesebben az új feladatokat. Ezért minden kerületi politikai és társadalmi szervezettel összefogva **igyekezzünk növelni a fizikai dolgozók meg a fiatalok arányát**. A cserélődés lehetősége — tekintve az elköltözést, kifáradást, korosodást — magától adódik. De hátra van még jó néhány beszélgetésünk, s lesz, akinek megköszönjük majd eddigi munkáját... Viszont **mindenkinek, aki rátermett, és vállalja a közelet vérkeringésében** maradjon: a tanács és a népfront bizottságai igénylik a tapasztalt szakembereket, akik — tanács- és szakmai joggal — minden területi ülésre hivatalosak.

G. Szabó László

Nem forgószínpad

A kivülálló nehezen tudná eldönteni: vajon sok, vagy kevés volt-e az a **kilencszáz-harminc ellenőrzés**, amit az elmúlt esztendőben a **Nógrád megyei gazdálkodó szervek**nél végeztek a felettes szervek, főhatóságok, minisztériumok. A megyei végrehajtó bizottság azonban egyértelműen kimondta: **a jóból is megérthet a sok...**

Megnyugtató és biztonságos ugyan, ha rendszeresen ellenőrzik például egy vállalatnál a pénzügyi gazdálkodási feyelget. Még akkor is, ha utóbb kiderül: **netán felesleges** volt a nagy hercehurca, a revizorok árgus szemei nem találtak semmi kivétlivalót. Ez természetesen eleve megnyugtató. Ha pedig valamilyen hibára, mulasztásra, vagy uram bocsá' súlyos vétségre derül fény egyik-másik vizsgálát nyomán, az **még inkább az ellenőrzés hasznosságát**, szükségességét húzza alá.

Az állami ellenőrzés tehát fontos, sőt, nélkülözhetetlen velejárója a gazdálkodásnak — ezt a Nógrád megyei testület sem vonta kétségbe. Ha azonban a **folymatos munka, a halaszthatatlan tennivalók elé állít tartós akadályt** egy vizsgálat vagy ellenőrzés — s ez az, ami tavaly gyakorta előfordult ebben a megyében —, akkor már nem csupán az ellenőrzések hasznát érdemes szövé tenni... Mint ahogyan az is a kétes értékű ellenőrzések körébe tartozik, ha egy gazdálkodó szervnél az alapos vizsgálatot azonnal egy második, esetleg egy harmadik hasonló követ.

Mindez aránylag könnyen elkerülhető. Csupán az szükséges hozzá, hogy az ellenőrzéseket folytató, a vizsgálatokat végző **felettes szervek, főhatóságok, minisztériumok jó előre egyeztessék egymással ellenőrzési tervüket**...

Ez a munka ugyanis **nem tekinthető forgószínpadnak**, vagyis, hogy egyik még véget sem ért és már jön is a másik... R.

Önzetlenség, önbecsülés

Egy millió-négyszáz ezer óra — háromszázmillió forint... Ennyi a múlt évi **Csongrád megyei** mérleg; vagyis ennyi időt fordított 1979-ben a lakosság településfejlesztő társadalmi munkára, közösségi értékek gyarapítására. Nem kis idő ez az egy millió-négyszáz ezer óra, és nem csekély érték háromszázmillió forint. A megyében is joggal büszkélkednek: **a Csongrád megyei városok és községek településfejlesztési versenyéi még soha nem kamatoztak annyit a megyének, mint az elmúlt esztendőben**.

Mindez nem csekély mértékben köszönhető a pártkongresszus és a felszabadulási évforduló tiszteletére tett újabb és újabb ajánlásoknak, ami nagy kedvet és lendületet adott városban és falun egyaránt a társadalmi munkának. A siker azonban mindemellett a településfejlesztési verseny szervezőin is múlott: **ők mozgósították fáradhatatlanul a lakosságot a gyermekintézmények, egészségügyi létesítmények építésére, felújítására, a környezet csinosítására; pontosan „leltárba vették” az elvégzendő feladatokat, napról napra regisztrálták az eredményeket is. S végül: sokat tettek, hogy a rend, a tisztaság, a szép iránti igény természetesen magatartással váljon valamennyi településen**.

Ezúttal külön is megemlíthjük: **sok múlott a szervezőkön**... S ez nem csupán Csongrádban van így. Ugyanis sehol nem mindegy, hogy egy-egy községben vagy városban — ahol olykor egyszerre támad a lakóterületen, közterületen vagy munkahelyen halasztálatlan feladat —: mindig egyértelműen határozódik-e meg a tennivalókat, meg a felelősöket? S egy-egy akcióorozat, vagy társadalmi munkaverseny hangzatos megindítása és indítása mellett, **legalább akkora gondot kell fordítani arra is, hogy a munka olajozottan, jól szervezeten menjen**.

Visszatérve Csongrád megyére: ez a háromszázmillió forint értékű gyarapodás elsősorban iskolákban, óvodákban, bölcsődékben és óregek napközi otthonaiban

testesül meg; de közreműködtek az önkéntes társadalmi munkások öt kilométer hosszúságú víz- és gázvezeték, sok tizezer négyzetméternyi park, gyermekjátékos- és járdá építésénél is. S a verseny eredménye: a városok kategóriájában **Makó** nyerte el a pálmát; átlagosan minden makói polgár 1327 forint értékű önkéntes munkát végzett a városért. Jutalmuk sem kevés: **egy millió forint** úti a „markukat”. A nagyközségek közül **Kiszombor** lett az első — „nyereményük” félmillió forint; míg a községek versenyében **Derekegyháza** lett a nyertes, s ő jutalmuk sem csekély: **háromszáz ezer forintot** fordíthatnak az idén terven felüli fejlesztésre.

Nem először írunk ezeken a hasábocon arról a felelősségteljes szerepről, amelyet a tanácsok töltenek be a településfejlesztő társadalmi munka szervezésében, irányításában, **műszaki-technikai feltételeinek megteremtésében, nem utolsósorban a lakosság mozgósításában**. Néha már-már közhelynek számít mindaz, amit e témakör kapcsán papírra vetünk, vagy — gyakorló tanács szakembereket és tanácsstagnak idézve — nyilatkozat formájában közreadunk.

És mégis: **senki, sehol nem „únhatja” ezt a témát**; senki, sehol nem vonhatja kétségbe a szűkebb lakóhely társadalmi jellegű gyarapításának, fejlesztésének létjogosultságát; miként ennek a mozgalomnak a tényeit sem vitathatja el senki. Lám, Csongrádban az önkéntes munkaórák millióiról beszélhetünk, s ennek nyomán a gyarapodás végtelen soráról. (És akkor még nem említtünk más megyéket, más városokat és falvakat szerte az országban.) A társadalmi munka éppen ezért **nem közhely**. Beszélni és írni lehet ugyan róla szürkén és formálisan, amit azonban valójában jelent, az a lakóhelyi közösség **önbecsülése**vel egyenlő.

Jelentősége tehát — ha olykor mérjük is statisztikával — **mérhetetlen**.

R. V.

MUNKAMÓDSZER

Segíteni a községek munkáját

A tanács törvény végrehajtási rendelete értelmében a **járás hivatal feladata** a többi között **hogy segítse a községi tanácsok és szerveik önzetlenségű munkájának fejlődését**, hozzájáruljon az ehhez nélkülözhetetlen feltételek megteremtéséhez. Különösen jelentős a községi tanács testület munkájának sokoldalú, ötlegetgazdag segítése. Az alábbiakban **Pest megye** néhány gyakorlati módszerét szeretném megosztani az olvasókkal. Korábban a **járás hivatalon** belül elsősorban a **titkárság** segítette a községi testületek munkáját. A közelmúltban ezen némileg módosítottunk: a megyei végrehajtó bizottság a **járás hivatali szervezet egyszerűsítése** keretében — a titkárság és az igazgatási osztály összevonásával — a **járás hivataloknál létrehozta a szervezési, jogi és igazgatási osztályt** és ez vette át az említett feladatot.

Ez a szervezeti intézkedés azonban csak akkor érheti el a célját, ha nem reked meg a két szervezeti egység névleges, szinte csak adminisztratív jellegű, formális összevonásánál, hanem jelentős minőségi tartalmi változást hoz. Eppen ezért egyáltalán nem mindegy, hogy az új osztályn belül hogyan oszlik meg a testületi, valamint a hatósági tevékenység felügyelete. Helytelen volna, ha az osztály mechanikusan igazgatási illetve titkársági csoportokra válna szét, hiszen így nem kamatoztathatnánk azt az előnyt, amit az összevonás ígér például a tanács munkát legjobban ismerő, tapasztalt dolgozók színvonalasabb munkája révén. Ugyanígy nem volna be valamennyi — főleg

a speciális ismereteket kívánó munkát végző — előadó munkaköröknek győkezes megváltoztatása. Ezért kell gondosnak, szinte az egyéni képességek érzékeny felmérésével kialakítani a titkársági, valamint az igazgatási feladatokból adódó új munkaköröket. Nem célszerű megosztani például a **gyámügyi feladatok** ellátását. Arra azonban mód van, hogy a **gyámügyi előadó** mentesüljön egyenlő mértékű más természetű igazgatási feladattól, és ezek helyett átvegyen olyanokat, amelyek kapcsolatban vannak a községi tanács testület működésének segítésével, ellenőrzésével.

Ajánlatos, hogy az új osztály dolgozóit **valamennyien tagjai legyenek a községi területfelelősi hálózatnak**; ez a munka ne korlátozódjék kizárólag a volt titkárság dolgozóira. Ezáltal az együtté tartozás érzése is erősödik, s jobb szellemű közösség alakítható ki. Ugyanakkor **szakítani kell azzal a korábbi gyakorlattal, hogy a titkárság dolgozóinak egy része a községi testület munkát csupán a működés oldaláról, pontosabban abból a szempontból itéli meg, hogy mennyiben felelnek meg a testületi döntések a törvényesség követelményének**. Ez ugyan változatlanul fontos, ám a lényeg megiscsak az, **hogy milyenek a testület döntései, mennyiben járulnak hozzá a település általános fejlődéséhez**, a lakosság ellátásának javításához. A testületi működés önmagában, kiragadva tehát aligha minősíthető, azt csakis a **tanács egész tevékenységének** tükrében lehet biztonsággal megítélni.

Az új szervezet munkarendjének kialakítása jó lehetőséget kínál a **járás hivatal munkastilusának, felügyeleti módszerének**

újbeli értékelésére. Néhány ajánlás ehhez:

- **Alapkövetelmény**, hogy a **járás hivatalnak** tökéletesen ismernie kell a községi tanács testületek, vezetői munkáját, a települések sajátos helyzetét; szükség esetén pedig operatív módon is segítse a községi tanácsokat. A segítség azonban elsősorban arra irányuljon, hogy a községi vezetők, az apparátus dolgozóit mielőbb szerezzenek megfelelő jártasságot feladataik színvonalas ellátásában, tehát a **járás hivatalis hivatali körülmények között** ne vállalja át helyettük a napi tennivalókat; arra különösen ügyelni kell, hogy **érvényesüljenek a községek önálló elképzelései**, kapjanak biztatást a kezdeményező-készséghez, az újító szándékhoz.
- **A másik végtel is veszélyes lenne: rosszul értelmezett önállóságra** hivatkozva nem hagyhatják teljesen magukra a **járás hivatalok** a községi tanácsokat; ez egyébként **közötti veszélyeztetné a központi irányítás érvényesülését**.
- **A járás hivatali felügyelet** nem kerülheti el a községek esetleges hibáit, tévedéseit, bizonytalan botladozását, ha ilyet tapasztalnak, azonnal segítségre van szükség. Mindezt akkor csinálhatja eredményesen a **járás, ha nem a hibakezélést tartja fő feladatának**, s nem azon méri le saját munkájának „hatékonyát”, hogy mennyi hibát sikerül észlelnie. Erköletesleg ugyanis nagy kár származik abból, ha **túlásosan gyakran beszélünk rosszul dolgozó községekről**, és ezzel szembeállítjuk a **kiváló járás hivatal**at.

Végeztül egy **technikai jellegű** megjegyzés: a szervezési, jogi és igazgatási osztály dolgozóit **lehetőleg egymáshoz közel** helyezik el; a vezetés munkáját ugyanis megnehezíti, ha a **járás hivatal épületének távol eső irodáiban** kapnak helyet az osztály munkatársai. Nem árt figyelembe venni azt sem, hogy **mindazok, akik munkakörüknek fogva a legtöbb ügyféllel találkoznak**, a **hivatal könnyen megközelíthető helyiségeit** kapják.

Dr. Rissanc Klára, a Pest megyei Tanács osztályvezető-helyettese

Love story

Malacok menetrend szerint — Dupla export

A prosztataglandinokról mostanában szinte naponta szó esik. Ezt a mintegy húsz éve ismert vegyületcsoportot az orvostudomány jelenleg már több területen alkalmazza, köztük például nőgyógyászati felhasználásra. (Úgynevezett humán alkalmazásáról nemrégiben számolt be lapunk.) A prosztataglandinoknak azonban nemcsak az ember gyógyításában, hanem az állatgyógyásban, az állattenyésztésben is fontos szerepe van, sőt ez a terület egyre inkább meghatározóvá válik.

„Tiszta” hús

A Chinoin néhány hónappal ezelőtt világszerte nagy érdeklődést kiváltó új készítményt hozott forgalomba — az Enzaprost F-et. Erről beszélgettünk dr. Mészáros Zoltán kutatási igazgatóval és dr. Körmöczy György főállatorvossal.

— A hústermelést ma már nem bízzák csupán a természetre, „besegítenek” neki — mondja Mészáros igazgató. — Különböző biológiai módszerek és vegyi anyagok alkalmazásával növelik a szaporulatot, serkentik a növekedést, a súlygyarapodást. Az e célra felhasznált anyagokkal azonban igencsak csínján kell bánni, ugyanis élelmiszerekről van szó, a legkisebb nem kívánt maradék is káros lehet, ha bekerül az emberi szervezetbe. Eppen ezért nagyon szigorú nemzetközi előírások szabályozzák, hogy a húsban, az állati termékben milyen idegen anyag és mennyi lehet. A prosztataglandinok esetében azonban ez a kérdés fel sem vetődhet: hiszen a prosztataglandin nem testidegen anyag, a szervezet is folyamatosan termeli.

A Chinoin kutatói elmondták, hogy teljes szintézissel, mesterséges úton eddig csak ezt az egy prosztataglandin sikerült ipari méretekben előállítani — az Egyesült Államokban, Japánban és Magyarországon, gyakorlatilag egy időben.

— E szintézis lehetővé tette a széles körű állatorvosi vizsgálatok megindulását is, aminek eredményeként megszületett a prosztataglandin F₂-n alapuló gyógyszer-család. Ugyanis annak ellenére, hogy egyetlen hatóanyagról van szó, a készítmény formulázásától — formájától, vivő- és segédanyagaitól — függően, több célra is használható.

— Az egyik fontos feladat az ivari szinkronizálás megvalósítása — folytatja Körmöczy doktor. — Nemcsak a szó, hanem maga a folyamat is ismeretlen volt a hagyományos gazdaságokban. Ennek ugyanis elsősorban iparszerűen működő, nagyobb gazdaságokban van jelentősége, ott, ahol mesterségesen termékenyítik meg az anyaállatokat. A szarvasmarha, a ló, a juh, a kecske, a tevé, a bivaly nőtényei az év egy bizonyos szakaszában, de nem pontosan egy időben válnak fogamzóképesek. Így a mesterséges megtermékenyítést több alkalommal, az állatok termékenységi ciklusát figyelembe véve kell végezni. Ha azonban az egy telepen található megtermékenyít-

tendő állatok egyszerre kapnak egy-egy Enzaprost F injekciót, akkor az összes állat, meghatározott idő múltán, nagyjából egyszerre lesz a fogamzóképes, a mesterséges megtermékenyítés ugyanakkor végezhető el. Ennek következtében természetesen az ellés is egyszerre — 36 óra alatt — következik be, így az áll-

lattenyészítő üzem működése pontosan tervezhető.

— Hány állatnál érdemes a módszert alkalmazni?

— Tíz—harminc tehénél már megéri.

— Az előbb a sertést nem említette. De, gondolom, a módszer kockáknál is alkalmazható.

— A sertéseket nem véletlenül hagytam ki, a fogamzás szinkronizálására náluk az Enzaprost nem alkalmas. A prosztataglandin ugyanis a többi állatfajtnál a nem ciklusban szerepet játszó sárgatestet fejleszti vissza, így megszűnik a sárgatesthormon termelése. Ezzel egy időben növekszik a vérben annak a hormonnak a mennyisége, amely beindítja az ivari ciklust. A sertés hormonális összefüggései mások, a ciklus prosztataglandinnal nem szabályozható, ellenben a szülés itt is tervezhető. Ha a vemhes kockáknak a vemhesség 111—112. napján Enzaprost-injekciót adnak, akkor a telepen az ellés 36 óra alatt lebonnyolódik, míg a szokásos körülmények között két hétig is elhúzódhat. Ez a beavatkozás csökkenti a halva született malacok arányát is. A sertés különleges, gyöngyfüzér alakú, hosszúságú méhéből lassan kerül napvilágra a fiatal állat, sok malac megfullad születés közben. A prosztataglandin azonban a méhszáj tágításával, és a méhizmok összehúzódásának erőyes fokozásával meggyorsítja a szülést, több életképes kismalac születik, nyugodtan mondhatjuk, kocaként egygel több.

— Az állatorvosi készítmények törzkönyvezése éppen olyan szigorú, mint az ember gyógyítására szolgálóké. Jellemző az Enzaprostra, hogy a fogamzás szinkronizálásánál alkalmazott injekció miatt a tehének egyetlen fejését sem kell kihagyni. A vizsgálatok szerint ugyanis az Enzaprost F a tejben már hat óra múltán sem mutatható ki. Ha tehát a tehének esti fejés után kapják az injekciót, a reggel összegyűjtött tej már teljesen tiszta, felhasználható.

a méh gyulladása folyamatai gyógyíthatók, továbbá az állatorvosi beavatkozások megkönnyíthetők.

Mint megtudtam, a tenyésztésbe vont állatok meglehetősen nagy része meddő. Fejletlenebb országokban akár az állomány fele, de még a megfelelő állatorvosi hálózattal rendelkező országokban, így hazánkban is, 25—30 százaléka nem produkál utódokat, és ennek a meddőségeknek hatvan százaléka az Enzaprosttal sikeresen kezelhető! A gyógyítás gazdasági jelentőségét, azt hiszem, nem is szükséges tovább ecsetelni. A meddőség további hányada különböző méhgyulladások következtében alakul ki, tehát ezek sikeres leküzdése — az elhullás csökkentésén kívül — ismét csak a szaporulatot segíti elő.

— Hogyan állnak a gyógyszer törzkönyvezésével?

— Mint már említettem — mondja ismét az igazgató —, a készítményt injekció formájában itthon tavaly kezdtük forgalmazni, de ezzel szinte egy időben törzkönyveztek Olaszországban, az NSZK-ban, a Szovjetunióban és a többi KGST-országban, öt földrész mintegy harminc országában foglalkoznak, vagy foglalkoztak vele. A permet és a tabletták törzkönyvezési folyamatát itthon és külföldön is az idén kezdjük el. Az állatorvosi készítmények törzkönyvezése éppen olyan szigorú, mint az ember gyógyítására szolgálóké. Jellemző az Enzaprostra, hogy a fogamzás szinkronizálásánál alkalmazott injekció miatt a tehének egyetlen fejését sem kell kihagyni. A vizsgálatok szerint ugyanis az Enzaprost F a tejben már hat óra múltán sem mutatható ki. Ha tehát a tehének esti fejés után kapják az injekciót, a reggel összegyűjtött tej már teljesen tiszta, felhasználható.

Új üzemszám épül

— Mennyit gyártottak eddig ebből az anyagból?

— Néhány tízkilónyi mennyiséget. Ez nagyon sok, hiszen a nagy testű szarvasmarháknak sem kell egy adagba több, mint tíz-húsz ezredgrammot tenni. Jelenleg inkább félüzemi, mint üzemi körülmények között termelünk, de már elkészültek az új üzemszám tervei is. A termelés természetesen folyamatos, ami a munkában részt vevő összes dolgozó — a kutatótól a szakmunkásig — szaktudásának, pontos, fegyelmezett munkájának az eredménye. A kutatás is folyik tovább, új eredményeink — amelyeket most még korai lenne itt említeni — a prosztataglandinok szélesebb körű alkalmazását teszik majd lehetővé. Remélem, készítményünknek sikere lesz itthon is, külföldön is. Büszkén mondhatom, hogy az Enzaprost F-el a Chinoin kettős exportot teljesít. Hiszen eladhatjuk a készítményt úgyis, mint gyógyszert, de — a magyar mezőgazdaság közvetítésével — több hús, több húskészítmény formájában, „feldolgozva” is.

Zádor Erika

Tervezgetető tanácskozás

Új áruházak Szegeden

A Belkereskedelmi Minisztérium, valamint Csongrád megye párt- és tanácsi vezetői csütörtökön a szegedi megyei tanács házában tervezgetető tanácskozáson vitatták meg a megye kiskereskedelmének helyzetét, fejlesztésének feladatait.

A megbeszélésen a többi között bejelentették, hogy Szegeden hamarosan átadják rendeltetésének a három és félszáz négyzetméter alapterületű Domus lakberendezési áruházat, s még az idén felavatják a 10 000 négyzetméteres

szegedi nagyáruházat. Ebben a bevásárlóközpontban ABC-áruház, vegyesiparcsikk és ruházati áruház, étterem, presszó, mosószalon, fodrászat és sok más üzlet kap helyet. A város nyarankénti félmillió idegenforgalmának lebonyolítását megkönnyíti, hogy a szegedi kemping hamarosan száztizenegy személyes motellel és ételbárral bővül. A városba vezető E5-ös út mentén lévő Postakocsi csárda mellett pedig újabb kemping épül faházakkal és sátorozóhelyekkel.

KGST-atomenergetika

A megvalósítás szakasza

A szocialista gazdasági közösség tagországai energiamérlegében az atomerőművek termelte energia jelenleg 3—4 százalékkal részesedik. A nemrégiben elfogadott energia-, tüzelőanyag- és nyersanyag-gazdálkodási együttműködési célprogram szerint ez a részarány a KGST-országokban 1990-re 25 százalékra emelkedik. A „nukleáris ipar” ilyen dinamikus fejlődése csak a tagországok közötti szoros együttműködéssel és szakosítással valósítható meg. Az erre vonatkozó megállapodásokat a tagállamok néhány éve elfogadták, s jelenleg már a megvalósítás szakasza van napirenden.

A Szovjetunió döntő mértékben járul hozzá a KGST korszerű atomiparának a megteremtéséhez. Hamarosan elkészül Volgondszkban az Atommas gyár, amely az atomerőművek sorozatgyártását hivatott szolgálni. A tervek szerint itt évente majd 8—10, egyenként egy megawatt teljesítményű atomerőmű-reaktor jön le a „fűtőszalagról”. A „nagyüzemi termelés” minden bizonnyal lehetővé teszi a szovjet típusú atomerőművek értékesítését a KGST-n kívül is, az erőművek iránt ugyanis több országban nagy az érdeklődés. Jó példája a keletnyugati együttműködésnek az atomerőművek területén a szovjet—finn „nukleáris kapcsolat”.

Szerkezeti változások

Jelenleg a KGST-tagországainak atomerőművi kapacitása mintegy 13 ezer megawatt, s ennek több mint kétharmada a Szovjetunióban üzemel. A tervek szerint 1990-re a szocialista gazdasági integráció atomerőművi kapacitása elérni majd a 150 ezer megawattot, ebből mintegy 37 ezer a Szovjetunióon kívül épül. A kapacitás megtízszerezése tíz esztendő alatt igen nagy beruházásokat és szállítási pontosságot igényel.

Az egyes KGST-tagországok atomerőművi kapacitásának megteremtése, illetve ütemes kibővítése mellett fontos szerep jut az ágazatban megvalósuló közös beruházásoknak. A tagállamok ugyanis elhatározták, hogy ebben az évtizedben a Szovjetunió nyugati területén két, egyenként 4000 megawatt teljesítményű óriáserőművet építenek fel. Az erőművek termelte villamosáramból a tagországok az építéshez történt anyagi hozzájárulásuk arányában részesednek majd. Az első ilyen jellegű atomerőmű a tervek szerint 1984-ben készül majd el az ukrán Hmelnyickijben, mintegy másfél milliárd rubeles költséggel. A „közös atomerőmű” jelentőségét jól érzékelteti Csehszlovákia példája: 1985-ben az új atomerőműtől Csehszlovákia 900 millió kilowattóra villamos energiát kap, az ezredfordulón 3,6 milliárd kilowattórát, vagyis annyit, amennyit ma az ország összes vízi erőműve termel.

Bulgáriában az évtized végén atomerőművek termelik majd a teljes villamosenergia-mennyiség 50 százalékát, az NDK-ban 30, Romániában pedig 25 százalékát.

A szocialista államok első atomerőművei szovjet gyártmányúak, de az elkövetkező években megépítésre kerülők már a szocialista nemzetközi együttműködés termékei lesznek. A KGST végrehajtó bizottsága 1973-ban hagyta jóvá azt a megállapodást, amely szerint a szocialista országok együttműködnek az atomerőművi berendezések gyártásában, összeszerelésében és kicserélik műszaki ismereteiket az atomerőművek építése során. Ez a nagy jelentőségű tevékenység az „Interatomenergo” kereteiben folyik.

Települési politika

A KGST-országok atomenergetikája jelenleg a VVER 400-as típusú (440 megawattos) szovjet reaktorok alapján fejlődik. A gyártási szakosodás is erre a biztonságos típusra vonatkozik, bár néhány év múlva már kiszélesedik az 1000 megawattos egységekre is.

Az európai KGST-országok a kiépített villamos távvezeték-rendszeren keresztül a Szovjetuniótól mind több atomerőműből származó energiát vásárolhatnak. Az épülő atomerőműveket ugyanis szinte kivétel nélkül a Szovjetunió európai részére telepítik. Ez a telepítési politika kettős célt szolgál. Egyrésztől biztosítja ennek az iparilag fejlett és nagy kiterjedésű országgrésznek az egyenletes energiaellátást, másrésztől pedig csökkenti a fűtőanyag szállításából eredő költségeket. (Az Uralon inneni területekre ugyanis a kőolajat és a földgázt döntő mértékben a siberiai területekről szállítják vezeték-rendszereken és vasúton.)

Az atomerőművi berendezések sorozatgyártásában a Szovjetunió mellett Csehszlovákiára várnak a legnagyobb feladatok. Északi szomszédunk atomtechnikai gépgyártó bázisát az elmúlt öt év során jelentős mértékben kibővítette. A plzei Skoda Művek ebben az évtizedben 440 és 1000 megawattos reaktorokat gyárt szovjet tervek és dokumentációk alapján. A tervek szerint a Skoda lesz a gőzturbinák, a generátorok és más technológiai berendezések gyártásának „fővállalkozója” a KGST-n belül. A szakosodás során Bulgária védelmi, Lengyelország víztisztító, Magyarország pedig a reaktorok kiszolgálásával kapcsolatos berendezéseket állít elő. Ez az együttműködés jó alapot teremt az atomerőművek iparszerű sorozatgyártására és nemzetközi kereskedelmükre.

A KGST atomenergetikai céljai szerves részét alkotják az integráció energiagazdálkodási együttműködésének. Továbbra is szoros lesz az együttműködés a tagországok között az energetika más ágazataiban, ahol ugyancsak közös beruházásokkal és fejlesztésekkel segítik elő a magasabb szintű energiaellátottságot. Értelmezhető módon az „atomszektor” kiemelt jelentőségű, hiszen — a nagy beruházások ellenére — az innen nyert energia olcsóbb és szinte kimeríthetetlen.

Gonda György—Szentgáli Péter

Új munkarend az NDK-ban

Az NDK-kormány — egyetértésben a szakszervezetekkel — új rendeletben szabályozta a különböző ünnepekkel kapcsolatos munkarendet. Ennek értelmében a jövőben az NDK-ban nem helyezik át az ünnepeket és a hétvégi munkaszüneti napok közé eső munkanapokat. Az NDK-ban az 5 napos munkahét a jellemző. Az új rendelet kiható a tanítási rendre is.

Az Észak—Dél párbeszéd

Az EGK miniszteri szintű közösségi tárgyaló szervezet létrehozásával foglalkozik, hogy ezzel is aláhúzza az úgynevezett Észak—Dél párbeszéd folytatásához fűződő érdekeltiséget.

HORIZONT

Jugoszláv irányelvek öt évre

A jugoszláv szövetségi végrehajtó tanács (kormány) Veszelin Gyuranovics elnöklétével megtartott ülésen elfogadta az ország új, 1981—1985-re szóló ötéves tervének irányelveit. A dokumentum hangsúlyozza, hogy a következő ötéves időszak legfontosabb feladata a gazdaság nagyobb fokú megszilárdítása. Ennek érdekében az iparban végre kell hajtani a már régebben javasolt szerkezeti átalakításokat, elő kell irányozni az energia-, nyersanyag- és az élelmiszer-termelés gyorsabb ütemű fejlesztését, a népgazdaság exportképességének növelését, s az ország fizetési mér-

legéhez mérten meg kell határozni az import felső határát.

Jugoszláv—szovjet gazdasági együttműködés

A jugoszláv—szovjet árucseréértéke az idén meghaladja a négy-milliárd dollárt. A kétoldalú kereskedelemben azonban várhatóan tovább növekszik a jugoszláv mérleghiány — állapította meg a két ország együttműködésének időszerű kérdéseiről tárgyaló ülésén a jugoszláv gazdasági kamara. Ez év első két hónapjában a jugoszláv vállalatok 339 millió dollár értékű árut szállítottak a Szovjetunióba, ahol 396 millió dollárért vásároltak különböző termékeket. A tavalyi azonos időszakkhoz képest ez 124, illetve 183 millió dolláros növekedést jelent.

A kongresszusi műszak előkészületei

(Folytatás az 1. oldalról)

vállalták. A budapesti törzsgyárban például a moszkvai olimpiai falu lámpáit készítik elő szállításra.

A Medicor Művek gyáraiban mintegy 5200-an röntgenkészülékeket és műtőasztalokat szerelnek, amelyek munkálatait részletesen előkészítették. Ennek a vállalatnak az alkalmazottai közül 220-an a dél-pesti kórház építkezésénél a tereprendezést segítik, és rendbehozzák a környező parkokat.

A Salgótarjáni Kohászati Üzemekben több mint háromezren jelentkezték a március 22-i kongresszusi műszakra, s ez a nagy létszám lehetővé teszi, hogy szombaton két, sőt némelyik részlegben három műszakban szervezék meg a munkát. A vállalat vezetői arra számítanak, hogy szombaton 600 tonna készárut állíthatnak elő, amelynek értéke eléri a 9 millió forintot. Az alapanyagokat és az energiát egyaránt biztosították valamennyi részleg számára.

Az építők is országsszerte munkába állnak szombaton. A Tolna megyei Allami Építőipari Vállalat brigádjai például a szekszárdi tízszintes új lakóház, a húskombinát, a paksi és a komlóúti új lakóépületek építkezéseiben dolgoznak, a vállalat műszaki dolgozói és adminisztrátorai a szekszárdi új óvoda alapozására ajánlották fel a kongresszusi műszak bérét. A Komárom megyei Allami Építőipari Vállalatnál is előkészítettek minden anyagot a folyamatban levő építkezésekhez, s most

több lesz a kisegítő munkaerő, mint máskor, mert a város több intézményének irodai dolgozói is a kezük alá dolgoznak: a kertvárosban téglát adogatnak, másutt a kábelek lefektetéséhez árkokat ásna, kitaraktatják, rendbe teszik az átadás előtt álló új tatabányai lakásokat és az ifjúsági házat. A Bács-Kiskun megyei Építési és Szerelőipari Vállalat kollektívája 35 építkezésen vesz részt, ezzel előrehozzák a kerekegyházi, a kiskőrösi és a kececi új általános iskola, valamint a kalocsai új FÉKON-üzem átadásának időpontját.

A későbbi építkezéseket az építőanyag-ipar dolgozói ugyancsak különmunkával segítik. A Somogy-Zala megyei Téglakészítő és Cserépipari Vállalatnál az előzetes számítások szerint 800 ezer nyers és 500 ezer égetett téglát készül a szombati kongresszusi műszakban. A vállalat kaposvári központjának irodai gárdája a Téglakészítő és Cserépipari Tröszt balatonszárszói 100 személyes oktatói központjának építkezéseiben segít.

A Tiszamenti Vegyi Művek 1300 dolgozója három műszak megszervezését kérte, ennek feltételeit meg is teremtték, így szombaton 30 tonna almaillatú Tomi mosószer gyártanak, csomagolják és szállítanak el.

A mártfüti Tisza Cipőgyárban hatezren állnak szombaton a szalagok mellé, s várhatóan 40 ezer pár cipőt, ezenkívül további 80 ezer párhoz talpat állítanak elő. Hasonlóképpen teljes műszak lesz az Alföldi Cipőgyár kecskeméti, kiskunfélegyházi és tatai gyára-

ban, ahol 800 ezer pár lábbeli gyártásához készítettek elő nyersanyagot.

A záhonyi vasutasok határon túli kollégákkal, a szovjet vasutasokkal egyeztetették a kongresszusi műszak programját, így közösen gondoskodnak a vagonok zavartalan forgalmáról. Harminc személyes szovjet munkacsoport is Záhonyba utazik szombaton, hogy a magyar vasutasoknak segítsenek.

Sok helyen a lakótelepek környékét hozzák rendbe, játszótérket újítanak fel kongresszusi felajánlásként vállalati dolgozók, diákok, nyugdíjasok. Nyíregyházán már készen áll a három markológép és 15 teherautó a tereprendezésre, az útjavításra, illetve a földszállításra. A Rába Magyar Vagon- és Gépgyár győri, sárvári, szombathelyi, szentgotthárdi, kapuvári, pápai, mosonmagyaróvári és budapesti gyáregységének munkásai közül azok, akik a termelőmunkában nem vesznek részt, szintén értékes lakótelepi munkát vállaltak. Kaposvári intézmények dolgozói csemetét ültetnek, öt hektáron telepítenek új erdőt, amihez a csemetékert időben rendelkezésükre bocsátotta az anyagot. A Kaposvári Tanítóképző Főiskola hallgatói pótpapa- és pótmama-szolgálatot tartanak, vigyáznak a kongresszusi műszakban levő szülők gyermekeire. A KPM Somogy megyei autófelügyelete a kongresszusi műszakban szombaton közlekedésbiztonsági napot szervez, s díjmentesen végez biztonsági vizsgálatokat az autósok kívánságára.

A megyei képviselőcsoport ülése

Emőd — mintatelepülés

Borsod megye aprófalvas körzeteiben kiemelt feladatot kapnak azok az alsófokú központként szereplő községek, melyek egy-egy körzet közigazgatási-gazdasági központjai lesznek. Ezek közé tartozik a borsodi iparvidéken Miskolc-Leninváros tengelyben elhelyezkedő ipari agglomerációs körzetben lévő Emőd nagyközség.

Az országgyűlési képviselők Borsod megyei csoportja csütörtökön helyszíni ülésen vizsgálta meg, hogy a megyei tanács által is mintatelepüléssé nyilvánított

Emőd, hogyan felel meg ezeknek a feladatoknak. Mint megállapították, a nagyközség korábban elhatározott általános rendezési tervének megfelelően elkészült út-, ivóvíz- és villamoshálózata, megépítették az ötezer köbméter kapacitású szennyvíztisztító telepet is. A mintalakótelepen még ebben az évben több mint háromszáz földszintes, teleszerű elrendezésben épülő családi otthon adnak át, amelynek a közművesítése már befejeződött.

Javul a bútorkínálat

A bútorkereskedelem helyzete az elmúlt másfél évi vásárlói rohamok után, az idén valamelyest már javult, az előjegyzett megrendeléseket folyamatosan teljesítik, s megkezdtek a készletek feltöltését is — közölte csütörtöki sajtótájékoztatóján Czinege Antal, a BUTORÉRT vezérigazgatója. Az ellátás még koránt sincs „egyenest”, egyelőre még nagyon sok bútort közvetlenül az üzemekből visznek el, a kereskedelem vezetői azonban arra számítanak, hogy a javuló kínálatlal kiegyensúlyozottabbá válik a kereslet.

A vezérigazgató beszámolt arról is, hogy befejezéshez közeledik az 1974-ben meghirdetett Domus-program, amely a vásárlási körülmények javítását szolgálja. Az idén három áruház nyílik.

Várhatóan júliusban megjelenik 25 ezer példányban a bútorkatalógus, amely 110 oldalon mutatja be a sorozatban gyártott és forgalomban levő bútorokat. Az őszi BNV-re és utána is még az idén összesen 100 ezer példányban készítenek el a bútorterveket, amit éventek rendszeresen javítanak és kiadnak.

Társulási szerződés alapján március 24-től a budapesti József Attila lakótelepi bútoráruház a Kanizsa Bútorgyár márkaüzlete lesz, kizárólag az üzem termékeit árúsítja. Április 8-tól a Rákóczi úti bútoráruház a Bútoripari Egyesülés 11 gyárának termékeit kínálja, s rövidesen közös kártyos szalont nyitnak az Üllői út 30. szám alatt a Szék- és Kártyosipari Vállalattal.

Csökken a napfoltok száma

Közismert, hogy a Napon mutatkozó foltok száma is, területi kiterjedése is változik. Általában 11,1 évente kétszázonta be a napfoltmaximum — s éppen most, a múlt év vége táján jutottunk túl a legutóbbi maximumon, amely a korábbiakhoz képest különösen erőteljesnek bizonyult. A napfoltok számát kifejező mennyiség, az úgynevezett relatív szám az alábbiak szerint változott:

1979. június: 150,9, július: 159,6, augusztus: 143,5, szeptember: 188,7, október: 188,2, november: 185,0, december: 182,2.

Ezek az adatok a zürichi napfizikai obszervatóriumtól származnak, s azt mutatják, hogy a relatív szám augusztusban visszaesett, majd hirtelen igen magasra ugrott fel. A maximum — a táblázat tanúsága szerint — szeptem-

berben és októberben következett be, hiszen a két hónapra vonatkozó átlagérték gyakorlatilag csaknem azonos. Novemberben megkezdődött a foltok számának csökkenése.

Csakhogy ez a csökkenés — és épp ez a rendkívüli a dologban! — olyan gyors ütemben folyik, amilyenre eddig érdeklődésünk még nem volt példa. Március 16-án például a Nap innessen félgömbjén csupán egyetlenegy, egészen kicsiny folt mutatkozott, amelynek élettartama nem volt több 24 óránál.

Mi történt a Nappal? Nem tudjuk — de a csillagászok világsszerte fokozott érdeklődéssel figyelik tovább, hogy megállapíthatják: csupán egy átmeneti gyengülésről van-e szó a Nap általános tevékenységében.

—i—r—

Munkavédelem az építőiparban

Az egészséges és biztonságos munkafeltételeket minden esetben az alkalmazott technológiával azonos színvonalon kell biztosítani, s ebben nincs helye a takarékságnak — hangsúlyozták az építőipari és építőanyag-ipari vállalatok tegnap Budapesten megtartott munkavédelmi konferenciáján.

A tanácskozáson az érintett vállalatok vezetőin és biztonságtechnikai szakemberein kívül részt vettek a megyei tanácsok képviselői és a kommunális vállalatok szakmai szervezeteinek küldöttei is. Szilágyi Lajos építésügyi és városfejlesztési miniszterhelyettes adott tájékoztatót az elmúlt esztendő tapasztalatairól és a soron levő feladatokról.

Nincs szörnyűbb a pillanatnál, amelyben egy — úgy mond — „alkotó” odáig jut, hogy saját fogfájását is megzenésíti. En idáig sülyvedtem. A saját fogfájásomat is megzenésítem. Talán, hogy kárpótoljam magamat az eltűnt fogamért. Talán azért, mert kimerültem, s nincs már miről írnom. S fogam emlékével sem vigasztalhatom magam, mert nem hős fog volt az. Nem tört bele semmilyen nagy harapasba. A civilizációs ártalmak egyszerű, szürke kis halottja. Ez jutott nekem. Egy ilyen fog ilyen esete. És még ebből is csak ez az egy.

Békesen gyökerezett a többi közt, s nem is volt vele semmi baj, amíg el nem szakadt harmincegy társa magabiztosan csillogó egészségétől. Fájni kezdett egy hajnalon, úgy döntve, hogy külön elbánást követel. Megpróbálta a világot, vagyis próbára teszi önmagát. Valljuk be, igazi költő volt ez a fog. Ontelten nézett a reggeli monoton meg-rágására még csak álmában készülődők többi fogra. Övéire.

— Ti csak érzétek be sonkás zsemlel! Nekem több kell. Demalgonmámor! Meszkalin. Tudod, unom ezt a nivótlan életet — fordult az egyik robusztus örlőfoghoz. — Mindig csak örölni, rágni. Mindig ugyanúgy. Semmi változatoság nincs ebben. Más sorsot akarok. Különbet. Koronát! — s az oldalában levő lyuk-

Hideg vas

ra pillantott, a lyukra, amely immár megkülönböztette a többiétől, s képzeletét az életforma-változtatás irányában meglóditotta.

— És mintegy nyomatékul, kicsi, kemény öklével nagyot ütött a lyuk peremére.

— Áú! — mondtam, felriadvá legszebb álmomból. — Azt régóta tudtam, hogy baj van ezzel a fogammal, de fogalmam sem volt arról, hogy ezt ő is tudja. Legvadabb álmomban sem számítottam rá, hogy erről egyszer még ilyen durva jelzést kapok — épp tőle, aki ott bent lakik a számban, lényem magasában, a jó melegben, s mit tagadjam, számomra is nélkülözhetetlen tevékenységet végez. Bár ekkor még nem gondoltam rá, hogy megválok tőle.

Erot vettem magamon, s ha fájalmamat nem is, de családtagomat leküzdvé a gyógyszeres dobozhoz tapogatóztam. S mit kellett látnom: üres. Túlbecsültem az adottságaimat. A fog is az övéit. Nem ismerkedhetett meg a kémia paradicsomi mámorai-val. Elszívnam rá egy cigarettát. Klasszikus fájós fogúak szerint ez használ.

— Ezt a füstölést már ismerem — mondta az én fogam, és dacosan nyilalt. Majd végtelen hosz-

szan lüktetett, mint egy jambilus-vers a század végéről. Pedig már hogy elképzelte magának a zsongást, a mámort, a koronát.

— Ugyan, mit akarsz? Eld a mi életünket, — mondta neki a többi fog.

— Rádj becsülettél — fűzte hozzá a sokat látott bölcsességfog.

— De én kilyukadtam! Nem tehetek másként. Fájok.

— Ja, az más — mondta a bölcsességfog. — Kár. Én is ezt gondoltam, bár tudtam, ő titkon azt reméli, hogy amert nekem fáj, atól neki lesz jobb. És épp tőlem. Logikus. El is indultam a gyógyszeres tárbá gyógyírt keresni. De csak ötszázas volt nálam, s tudhattam volna, hogy a megfelelő orvosság fejében a megfelelő egységet kell majd átnyújtanom. Az éjszakai patika gyeren megvilágított pénzügyi viszonyai közt túlságosan is nagyszabású volt az ötszázasom.

— Másik? — kérdeztem.

— Másik patika nincs — mondta a patikus. — Mutassa csak...

— Mit?

— Hát a fogát. Megmutattam.

— Nem segít ezen már csak a hideg vas. Ott van szemben a fogászat.

Megírtém. Tanulság nincs, viszont van még harmincegy fogam... (zelei)

Kirándulók figyelmébe

Vasárnapi túrajavaslások

Baranya megyei Természetbarát Szövetség nyílt túrája: Hovirág-lékhely felkeresése. Magyarúrög — Eger-völgy — Farkas-torras — Bodor-hegy — Gégen-kút — Magyar-úrög. Találkozás 8.15 órakor Újmezősánál. A 23-as autóbussz megállójánál Pécsét. Vezeti Csala Ferenc, a Pécsi Vörös Meteor túraveetője.

Veszprém megyei Természetbarát Szövetség nyílt túrája: Vinye — Penyőfő — Osfenyves — Bakonyzentlászló. Találkozás 8 órakor a veszprémi vasútállomáson. Vezeti László Jenő.

Angyalfüldi Természetbarát és Test-éző Egyesület: Kiskovácsi — Holdvilág-árok — Nagy-Csikóvár — Tolna — Csikóvárallaj turistaház — Pomáz. Találkozás 8 órakor a Batthyány téren. Vezeti Ravasz Miklós.

Budapest 72. számú Posta-hivatal SK: Perbál — Nyakastető — Tóki tető — Zsámbék. Találkozás 8 órakor a Moszkva téren. Vezeti Kövespataki László.

Budapesti Elektromos SE: Hűvösvölgy — Oroszlán szikla — Látó-hegy — Pálvölgyi cseppkőves barlang. Találkozás 8.30 órakor az 56-os villamos hűvösvölgyi végállomásán. Vezeti Kara János.

Budapesti Vasas Izzó SK: Ifjúsági túra a Budai-hegységben. Találkozás 8 órakor az Újpesti Állami Áruház előtt. Vezeti Végh Károlyné.

Ekszerész SC: Budai-hegység. Találkozás 8 órakor a Moszkva téren. Vezeti Márkus Sándor.

Építésügyi és Városfejlesztési Minisztérium SC: Nagybörzsöny — Hosszabérc — Sóshegy alja Kőspallag. Találkozás 7.15 órakor a Nyugati pályaudvarról 7.30 órakor induló szobli személyvonat harmadik kocsijában. Vezeti dr. Pászti Gyula.

Ganz-MÁVAG SE: Csobánka — Hosszú-hegy — Szurdok-völgye. Találkozás 8 órakor a Batthyány téren. Vezeti Bácsi Lajos.

KPVD SZ Vörös Meteor Természetbarát Egyesület: Gödöllő — Mariabesenyő — Babat-puszta — Erdőkertes. Találkozás 8 órakor az Ors vezér téren. Vezeti Ungerleider János.

Lapkiadó Vállalat SE: Pülszentlászló — Pap rét — Vizváros-nyereg — Barát-halom — Nagy-Villám — Visegrád. Találkozás 7.45 órakor a Batthyány téren. Vezeti Marosszéki Kálmán és Vicsék János.

Obudai Petőfi SE: Szár-álsó MÁV-állomás. — Páni-völgy — Véteskőzma — Meszes-völgy — Nagybukk — Árpád-forrás — Csákvár. Találkozás 7.50 órakor a Kelenföldi pályaudvaron. Vezeti Bakay Ferenc.

Országos Takarékpénztár SK: Farsang János-emléktúra. Kutya-hegy — Nagyszénás — Zsircs-hegy — Solyvár. Találkozás 8.30 órakor a hűvösvölgyi autóbussz-pályaudvaron.

Törökvas SE: Tatabánya — Vitanóvár — Várgesztes — Oroszlány. Találkozás 6.30 órakor a Keleti pályaudvaron a feljáró lépcső végénél. Vezeti Erdődhöz Katalin.

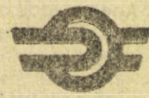
UTAZZON KÉNYELMESEN!

Ne várja meg az utazás napját, vasúti menetjegyet és helyjegyet

elővétételben jegypénztáraink már

60 nappal

az utazás megkezdése előtt is kiszolgálják.

MAGYAR ÁLLAMVASUTAK

Hunték vesztek, de...

Az ezüst kalandjai

A New York-i tőzsdén lejátszott események nem csupán abból a szempontból érdekesek, hogy az ezüst ára viszonylag rövid időn belül a negyedére zuhant, hanem azért is, mert az árupiacok mozgását befolyásoló hatásokat szinte tankönyvszerűen szemléltetik. A történetnek nem az a lényege, mennyit veszített most a multimiliós texasi Hunt család, hanem az — *hogyan*. Ami ugyanis bekövetkezett az ezüstpiacon, kisebb mértékben bármikor megismétlődhet más nyersanyagokkal is.

Előre megjósolták

A Hunt testvérek 1973-ban fedték fel maguknak e nemesfémeket. Mint az idősebb fivér egy interjúban elmondta, már akkor megjósolták az olajárak megnövekedését és a tőkés világban fellépő egyensúlyzavarokat, és úgy vélték, hogy az arany árának ugrásszerűen kell emelkednie. Mivel 1973-ban az Egyesült Államok törvényei még tiltották az arany tőzsdéi vásárlását, a család az infláció elleni védekezés céljából unciánként mintegy 5 dollárért ezüstöt kezdett felvásárolni. A döntést nyilvánvalóan az befolyásolta, hogy a fém világárcsúszása mintegy 200 millió unciával volt kisebb a felhasználásnál, és így a józan gazdasági mérlegelés állandóan emelkedő árrendelést valószínűsíthetett. Becslések szerint, a család és néhány arab és brazil társuk mintegy 200 millió unciás ezüstkészletre tett szert, miközben a tőzsdén 1980 februárjára 40 dollár fölé szökött.

A spekuláló konzorcium több milliárd dollárt keresett — papíron. A hasznát azonban nem lehetett beszélni, hiszen akkor ezüstöt kellett volna — mégpedig nagy mennyiségben — eladniuk. Ez pedig áresést idézett volna elő. A Hunt fivérek és társaik tehát őrizték fémkészleteiket, melyeket természetesen finanszíroznuk kellett.

A tőzsdéi határidőügyletek sajátossága, hogy a vásárlónak nem kell teljes egészében kifizetnie az áru ellenértékét, hanem csupán egy 10–15 százalékos készpénzhányadra van szüksége. Ilyen módon lehet például háromhónapos szállításra ezüstöt is venni. Ha időközben az ezüst ára emelkedik a tőzsdén, úgy a vevő jól számított, pozícióját profittal fogja kiegyensúlyozni. Mérsékelt ár esetén viszont veszteségre számíthat, hiszen a határidős kontraktus vételára magasabb lesz annál, mint ahogy három hónap elteltével a tőzsdén ezüstöt venni lehet. Tisztában vannak ezzel a tőzsdéi alkuszok is. Hogy kockázatukat csökkenték, a szabályok szerint áreséskor a határidős vásárlótól további pénzüsszeget kérnek be, az eredetint túl.

Majdnem tőzsekrach

A határidős piacokon tehát számottevő a hitelek szerepe. Általában hitelből teszi le a példánkban szereplő vevő az ügylet eredeti értékének megfelelő 10–15 százalékot, és ugyancsak hitelt nyújt az alkusz a fennmaradó részre. Ilyen körülmények kö-

zött a hitelkamat a spekuláció számításainak fontos része. Mikor pedig Carter inflációellenes intézkedéseinek bejelentésekor a kamatláb 20 százalékra ugrott, ezt sok befektető nem viselte el. Fizetési nehézségeik támadtak, idő előtt fel kellett adniuk pozícióikat. Dominánszerű folyamat kezdődött meg egy olyan piacon, ahol a spekulánsok többsége ár-emelkedésre játszott. Minél jobban esett az ár, annál többen kényszerültek arra, hogy a kisebb veszteség reményében megváljanak ezüstjüktől, ezért tovább csökkentek az árak, mégpedig egyre nagyobb mértékben.

Ilyen helyzetben — mint látjuk — a tőzsdéi alkuszok, a szabályok szerint, a határidős vásárlóktól újabb készpénzt követelnek meg. Ezt tette megbízottjuk a Hunt fivérekkel is, de eredménytelenül. A 100 millió dolláros befizetésre való felhívás hiába hangzott el. Az alkuszok ezek után azonnal értékesítette a Hunt-tulajdonban lévő határidős szerződéseket. A hirtelen fejlemény csaknem tőzsdéi csődöt váltott ki, az ezüst ára unciánként 10 dollár körüli szintre zuhant vissza.

Az árprognózisok nehézségei

Az események teljesen váratlanul érték a piacot. Bár néhány nappal korábban az idősebb Hunt bejelentette, hogy 4 milliárd dollár összegben ezüsthöz kötött *követényeket kíván kibocsátani* — ez a lépés jelezte, hogy pénzre van szüksége —, a tőzsdéi szakértők egy része újabb trükköt gyanított. Arra gondoltak ugyanis, hogy az amerikai-arab-brazil konzorcium mesterségesen kívánja leszorítani az ezüst árát. Ha ugyanis a nemzetközi csoport nagy mennyiségű ezüstöt adott volna el a határidős piacon (és nem vásárolt volna), úgy számukra az árcsökkenés jelentett volna jókora profitot. Az ezüstpélda további tanulságai is érdekesek.

A Hunt családot a veszteség nem juttatja koldusbotra, és az ezüst ára is várhatóan emelkedni fog. Az ezüstpiaci eseményei azonban nem egyedülállóak. Többekévé hasonló hatások érvényesülnek az aranytőzsdén, sőt a színesfémek piacán is, melyek kezdenek a nemesfémekhez hasonló „kincsképző, értékmelő” funkciókat felvenni. (Jellemző, hogy a kamatemelkedés hatására több száz fontos áresést következett be a réz londoni jegyzésében is.) Ez pedig végeredményben azt jelenti, hogy a magas infláció és az általános bizonytalanság légkörében fontos nyersanyagok árait egyre inkább nem a hagyományos kereslet-kínálat tényezők, hanem a spekuláció, a nemzetközi politikai légkör, az általános valutastabilitás határozzák meg. Miközben tehát az árprognózisok kidolgozása egyre nehezebbé válik — hiszen a gazdaságon kívüli tényezők értékelése is elengedhetetlen —, egyre fontosabb követelmény a rövid lejáratú árupiaci fejleményekre való rugalmas reagálás.

Gonda György—Szentgáli Péter

Ruháskosár

Egymilliárdal kisebb a készlet — Hol késik az utánpótlás?

Itt a tavasz és új ruhára, kosztűmre, kardigánra vágyunk. Az üzletekben van áru, még több viszont a vevő. Milyen gondok közepette készült fel a szezonra a kereskedelem? Cikkünkben erre keressük a választ.

— Az idei szezon több szokatlan tényező befolyásolta — mondja beszélgető partnerem, Tóth Lenke, a Belkereskedelmi Minisztérium főosztályvezető-helyettese. — A III. negyedéves és általában véve 1979-ben, a vártnál dinamikusabb keresletet kellett kielégítenünk. Egymilliárd forinttal kisebb készlettel indultunk. — Mikor adták fel a kereskedők az idei rendeléseket a könnyűiparnak?

A Trevira is elfogyott

— Tavaly ősszel, de éppen az élénk forgalom és az időközi fogyasztói és termelői árváltozások miatt januárban pótingényléseket jelentettünk be.

Erre, mint később kiderült, szükség is volt. Arra számítottak, hogy a tavalyi vásárlási láz januárban lanyhul, de nem így történt: 1980. első hónapjában 13 százalékkal nagyobb forgalmat rögzítettek, mint 1979 januárjában. A február viszonylag csendesebb volt, de a két hónap összesítése így is jóval meghaladja a szokásos év eleji bevételt. Ebben szerepet játszott az is, hogy olcsóbbak lettek a szintetikus kötöttárúk és a fésűgyapjuból készült termékek.

— Divat ide vagy oda: még a nem éppen legújabb módi jegyben készült Trevira-pulóverek is elfogytak. Bebizonyosodott, hogy nem csupán a divatra, hanem az árra is igen érzékenyek a ruházati cikkek. Természetesen kelen-dőbbek lettek a fésűgyapjúöltönyök is.

— Hogy bírták ezt szusszal a kereskedők? Mikor érkezett be az utánpótlás?

— Ha az üzletekben nem is, a nagykereskedelmi vállalatok raktáraiban hiány mutatkozott. A hagyománytól eltérően már a téli vásár ideje alatt — nem pedig utána — elkezdődött a feltöltés. Már amiből lehetett: a konfekciós kötöttárúgyárak kész portékáit mind felvásárolták — nem ragaszkodva a teljes szín-, méret- és modellskálához —, így aztán néhol hiányos a választék. Az új, az idei szerződések alapján szállítandó tételek késtek.

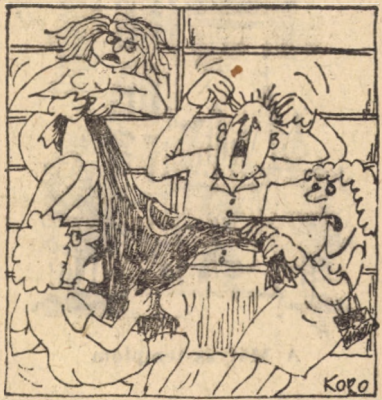
Felső kötöttárúból januárban és februárban, a negyedévesnek arányosan megfelelő 66 százalék helyett csak 34 százaléknyi érkezett be. Hozzá kell tennünk: nem 66, hanem — a kiürült raktárak miatt —, 80 százalékot vártak a kereskedők. Ehhez képest érthetően kevesnek bizonyult a 34 százalék.

— Eddig a kötöttárúgyárak panaszkodott kapacitásának kihasználatlanságára...

— Hát erről most szó sincs. Számítottunk rá, hogy az olcsóbb ár miatt ismét népszerű lesz a felső kötöttáru, és ezért 1,9 millió darabot többet — összesen 25 millió darabot — kértünk a bel-földi ipartól.

Nézzük egy-egy üzem adóssá-

gát: a Váci Kötöttárúgyár két hónap alatt a kért 80 százalék helyett 31-et szállított; igaz, hogy minden erejét az ugyancsak hiányolt *tréningruhák* termelésére fordította. A Magyaróvári Kötöttárúgyár 47 százalékot, a halasiak a szerződésben vállalt 184 ezer darabban szemben 44 ezret adtak. Bár a kereskedelem szinte min-

den készletét felvásárolta az utóbb említett üzemnek, így is jelentős a lemaradás.

Tegyük hozzá: a gyárak kényeszerűségéből cselekedtek így.

Alkudni kell

Az okok: a kellékek, az alapanyagok, festékek késői beérkezése, az árak elhúzódozó „kitalálása”. Az áruutánpótlás gyorsítása céljából a kereskedelmi vállalatok közútra terelték a szállítást. Amint elkészült egy nagyobb tétel, a gyár szakembere telefonál, és másnap már raktárakba is fel a pulóvereket a BSZV vagy az eladó kocsijaira. Így viszont nincs ideje a nagykereskedőnek bevárni, minden méretet, színt és modellt, többet kell járkálnunk, amennyiben határozott elképzelésünk van az új tavaszi ruha felől...

— Kérünk egy rövid nyári elő-rejelzést.

— A II. negyedévre még foly-nak a szerződéskérdések. A március 31. után érvényesíthető árak miatt ezek is csúsznak. Fontos legalább keretmegállapodásokat kötni, hogy a kereskedők lefoglalhassák a termelő kapacitását.

— Mi történik, ha kiderül: túl magas árat ajánlott meg az ipar, és a kereskedő szerint így eladhatatlan lesz a termék?

— Vagy alkudni kell, vagy pedig nem kell megvenni a modellt, hiszen elsősorban az eladók ismerik a vevők igényeit — szögezte le Tóth Lenke.

A konfekciószakma tavaszi-nyári felkészülése — túlnyomórészt ipari okok miatt — nem volt egyenletes.

Az 1980. január 1-i termelői árváltozások miatt a kereskedelmi vállalatok az új termelői árak ismerete és ajánlati árak nélkül

rendeltek, ezért a mennyiség és az összetétel meghatározása bizonytalan volt. Jelenleg az áprilisi termelői árváltozás okoz hasonló nehézségeket. A termelők a szokásos félév helyett csak rövid távra (egy-két hónap) kötnek megállapodásokat, a további időszak megrendeléseit illetően a kereskedők bizonytalanok. A konfekciógyárak és szövetkezetek akadozó alapanyag-ellátása nagy zavarokat okozott a megrendelések teljesítésében, ezért a termelők nem tudják tartani a vállalt teljesítési ütemet. A szállítási késedelmek hátrányosan érintik az áruszállításba vont cikkek utánpótlását, így az élénk kereslet kielégítését. Egyre gyakoribb a termelők behelyettesítési ajánlata, a megrendelések törlése alapanyagok és segédanyagok hiányára hivatkozva. Nincs meg a vertikális összhang a könnyűiparon belül, az alapanyag- és a készáruterme-lők között, ez pedig a választék romlását okozza — olvasson a Belkereskedelmi Minisztérium 1980. március 31-én kelt jelentéséből a tavaszi-nyári felkészülést illetően.

Nem válna mi biztató szavak — ám ha cikkekre bontjuk az előre-jelzést, már jobb a kép.

Előrejelzés

Kabátokból ugyanannyi lesz, mint tavaly volt, férfioltyónyokból 30 százalékkal nagyobb az áru-alap, a fésűgyapjuból készületekből az elmúlt évi mennyiség kétszeresét rendeltek a kereskedők. Nem lesz elegendő bárony-kamaszöltönyből. Az áralakuláshoz idomulva, kevesebb lesz a kártolt férfizakó. Farmernadrágból a tavalyinál kisebb mennyiségre számíthat az erősebb nem.

Női és leánykaruhákból — a kereskedelem szerint —, újabb a jersey lesz a sláger, mert kötött-hurkolt jellegű következően olcsóbb lett. Ezekből még szállítási lemaradás van. Női és leányka-szoknyából, és pantallóból kevesebb várható, mint tavaly. Bőr-ruházati cikkekből viszont nagyobb a kínálat, mint 1979. hasonló időszakában — kérdés, bírjuk-e pénztárcával. Jerseyből, könnyebb és olcsóbb kártolt szövetekből és gyapjú-szintetika ke-verékekből elegendő lesz a boltokban, mindez nem mondható el a tiszta gyapjú kelmékről, kord-báronyról, nyomott kreppről.

Annélkül, hogy bármiféle eszmei mondanivalót vonnánk le a fentiekből, megállapítható, hogy az ellátást minden eddigénél jobban befolyásolja a hazai gyárak szállításiának pontosságát. A szerződések be nem tartása nem várt és kellemetlen szituációkat idézhet elő. A folyamatos módosuló termelői árak végig futtatása, a világpiaci árakhoz való rugalmas alkalmazkodás még nem erőssége a hazai könnyűiparnak és a belkereskedelemnek. Ezt ilyen rövid idő alatt túlzás volna számon kérni — ám azt sem szabad elfelejtenünk, hogy a begyakorlás gyorsasága a kielégítő áru-kínálat első számú feltétele.

Elek Lenke

Hosszabb lesz a moszkvai vonal

Metrójubileum

Ötvenéves a moszkvai metró. Moszkvában jelenleg 194 kilométer, az országban pedig együttvéve 354 kilométer hosszú vonalon futnak a szerelvények. Moszkvában kívül metrókat használnak Leningrádban, Kijevben, Bakuban, Tbilisizben, Harkovban és Taskentben, s az idén megindul a jereváni földalatti is. Jelenleg több városban építik az első vonalakat. A jövőben minden egymillió lakosú szovjet város jogosult metró építésére.

A korszerű építési módszerek,

az előre gyártott elemek s a legújabb technológia alkalmazása csökkentették a munkaerőigényt. Jelenleg egy kilométer vonal kiépítéséhez negyedannyi munkórára van szükség, mint az első építkezéseken. Az eddigi rekord Leningrádban született, ahol egy hónap alatt egy kilométer hosszúságú alagutat építettek.

A moszkvai metró bővítését elől áll, a távlati tervek szerint összesen 320 kilométernyi mélyvezetésű és keregvasút-megoldású vonal épül.

Az USA nem ad hitelt Jamaicának

Nyolc vezető nyugati bank, köztük az USA legnagyobb pénzügyi intézményei úgy döntöttek, hogy nem nyújtanak több hiteletet és fizetési haladékat Jamaicának. Mint a TASZSZ ezzel kapcsolatban megjegyzi, Washington a jamaicai kormány haladó politikája miatt neheztelt meg az országra, s politikai nyomás után, most gazdasági zsarolással szeretné eltéríteni az országot a szocialista fejlődéstől. Jamaica a közelmúltban kénytelen volt befagyasztni a Nemzetközi Valutaalappal folytatott tárgyalásokat. Az USA befolyása alatt álló pénzügyi intézmény elfogadhatatlan belpolitikai feltételekhez kötötte az általa nyújtott hiteleket.

HORIZONT

Japán túlteljesítette exportját

Márciusban Japán exportja 17,2 százalékkal növekedett és rekordösszeget, 11,186 milliárd dollárt ért el. Az elmúlt hónap-pal végződő pénzügyi évben Japán összesen 112 milliárd dollár értékű exportot teljesített. A fejlett tőkés országokba irányuló export 14,8 százalékkal nőtt. Míg Kína vásárlását 11 százalékkal csökkentek az egy évvel korábbi adathoz képest, addig a Szovjet-unióba irányuló szállítások 32,7 százalékkal nőttek.

RO-RO-hajók Jugoszláviának

A szovjet hajóépítők hozzálát-tak a Jugoszláviának szóló hajó-

export bővítéséhez. A tavaly le-gyártott 15 ezer tonnás, száraz-áru-szállításra alkalmas Dnyepri típusú hajók után Leningrádban most adták át azt a jogosult megrendelésre készült RO-RO típusú hajót, amely 600 személy-gépkocsi vagy 300 konténer szállítására képes.

Kína csatlakozna a Világbankhoz

McNamara, a Világbank elnöke vasárnap megbeszéléseket folytattott Ku Muval, a pénzügyekért felelős kínai miniszterelnök-helyettesel, a kínai „gazdaságigazítási” politikával kapcsolatos pénzügyi kérdésekről. Pekingben úgy tudják, hogy a Nemzetközi Valutaalap igazgató tanácsának legközelebbi washingtoni ülésén napirendre tűzik Kína csatlakozásának kérdését is.

Legyen súlya!

Egyedül az érvényesítheti jogait, aki kellően ismeri azokat, aszerint él velük. Vonatkozik ez a régi igazság a tanácsagokra is, egyebek között a választók képviselőit jelentősen megkönnyítő interpellációs jog gyakorlásával kapcsolatban.

Koránt síncs okunk valamiféle kedvezőtlen jelenséget látni abban, hogy a most vége felé járó ciklus során — szinte minden szintű testület ülésein, de főként a községekben — megcsappant az interpellációk száma. Valószínűleg hozzájárult ehhez a tanácsagok alaposabb tájékoztatása, tekintélyük és öntevékenységük megnövekedése, aminek folytán több lakosági kérés, bejelentést sikerült saját erőből, külön közbenjárás nélkül elintéznünk.

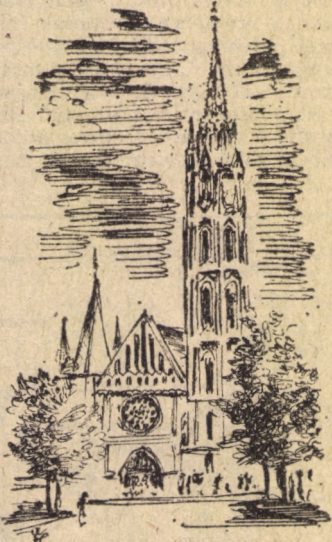
A mégis elhangzott interpellációk tapasztalatai azonban azt a következtetést sejtetik, hogy a tanácsagok egy része nem ismeri fel világosan a jogának lényegét. Interpellál — vagyis a testület nyilvánossága előtt kérdést tesz fel az illetékeseknek — olyan ügyekben, amelyekre akár telefonon is bármikor választ kaphatna, avagy apró-cseprő — olykor nem is közérdekű — panaszzal hozakodik elő. S hogy az ilyesmi nem véletlen, azt éppen a választások közeledtével folytatott egyéni beszélgetések is igazolták. Sok tanácsag, amikor tevékenysége, feladatainak teljesítése került mérlegre, nyíltan elismerte: eddig bizony úgy hitte, hogy bármiféle sürögés kérdésválgatóra csakis interpellálás nyomán kaphat gyors választ...

Mindaz bizony arra vall, hogy tanácsagjaink felkészítése tisztességük elvégzésére — ha ez az előzőekhez képest sokat javult is — az elmúlt időszakban nem volt mindenütt körültekintő és alapos. A mulasztás pótlására éppen az említett beszélgetések adják a legjobb alkalmat. De hátra van még a mostanában jelölésre kerülők, a leendő tanácsagok tájékoztatása jogairól és kötelességeikről. Sok lesz közöttük a fiatal, aki a lakóterületi, illetve közigazgatási munkában még aligha rendelkezhet tapasztalattal. Elsősorban az ő esetükben kell különös gondot fordítani arra, hogy az ügyek tömkelegét — amelyekkel majd találkozhatnak — megfelelően rangsorolni tudják, még a közérdektől is elválasszák a fontosat a kevésbé fontostól. Így majd jobban átérzik az interpellációnak értelmét ellenőrző, befolyásoló szerepét a közügyek intézésében.

S akkor nem lesz tárgy a szomszéd sokat nyitító kutyája, vagy a bolti kosarak mocskossága — az ilyesminél más úton-módon járnak a végére. Színvonalasabbá tehető viszont ezáltal a testületi munka, és — ami szintén nem mellékes — talán tartalmasabbak lesznek az ülések is.

G. Sz. L.

Alig került ki a képző padjából, s kezdett tanítani a Borsod megyei Répáshután, 1950-ben; a tanácsok megalakulásakor azonnal a községi testület tagjává választották Papp Józsefet. Igyekezett is eleget tenni a bizalomnak, ám ezt csak egy évig tehetette — ugyanis áthelyezték a fővárosba, az I. kerületi, Attila utcai általános iskolába. E „mulasztásának” pótlására később bőven nyílt alkalma, ha másutt is: 1958-ban a fővárosi tanács tagjai sorába ke-

A Mátys-templom

rült, 1971-ben pedig munka- és lakóhelyén az I. kerületi Tanácsba választották; két évre rá a fővárosi tanács vb tagja lett. Ami szakmai helytállását illeti: eredményes nevelői munkásságának elismeréseként egy időre szakfelügyelőnek nevezték ki; mai munkakörét — a Fővárosi Pedagógiai Intézet alsótagozatos vezető szakfelügyelője — már tizenhét éve látja el.

A választások közeledtével őt is felkerestem, mint olyat, aki voltaképpen a kezdetektől fogva, vagyis harminc éve ismeri e népképviseleti munka szépségeit és nehézségeit. Arra kértem: pillantson vissza, hogyan tudott eleget tenni — pedagógus hivatásának napi teljesítése mellett — a kétszemes munkával és felelősséggel járó kettős tanácsagságnak, az együttes képviseletnek. S megkérdeztem még: mi adna át tapasztalatként a június 8-ától újonnan tisztségükbe kerülőknek, az „utánpótlásnak”?

A továbbiakban övé a szó — s mintha bizalmas, csupán önmagának írt naplója elevenedne meg...

*

Nem volt még kettős megbízatásom, amikor kezdő fővárosi ta-

Tanácsagok naplójából

Évek és érzelmek

nácsagként sikerült megteremtennem a kellő kapcsolatot a kerület hozzám tartozó választókerületével. Először tizenégyvel, majd — a fővárosi testület létszámának csökkenése után — hússzal. Fogadóóráim nemcsak a terület lakosai, hanem tanácsagjai is rendszeresen felkerestek, én pedig eljártam beszámolóikra, s emellett még évi két-három ízben baráti tapasztalatcserére ülttem velük össze. Így tájékozódhattam kellően a lakóterületi munkáról, s járhattam el olyan közérdekű ügyekben, amelyeket csak a fővárosi szakigazgatási szervek intézhettek el. De igyekeztem megismerkedni a lakók többé-kevésbé fontos, egyéni jellegű észrevételeivel, gondjaival is; tanácsagjukkal együtt alkalmazkéknt felkerestem őket. S az ilyen látogatások során hamarosan ráébredtem: nem is annyira egységesek azok a panaszok! Így tudtam sok esetben segíteni például a lakóbizottságok és a házfelügyelői viszonyának rendezésében, elejét véve az áldatlan szembenállásnak... Szó, ami szó, amikor még nem is volt saját külön lakóhelyi választókerületem, már alaposan ismertem a környék minden gondját-baját, örömet, így képviselhettem valóban felelősséggel a lakosság érdekeit a fővárosi tanácsnál. Ott egyébként hamarosan bevontak az akkori oktatási bizottság munkájába, egy cikluson át annak titkára is voltam, s évekig irányítottam a napközi otthonos albizottság tevékenységét.

Ehhez járult idővel az újabb feladat: a közvetlen lakóterületi megbízatás. Első dolgomként szoros kapcsolatot teremtettem a lakóbizottságokkal, a tanácsi örszektől, természetesen a körzeti politikai-társadalmi szervezetekkel, amelyekből — mint e tisztségemben „újonc” — minden támogatást megkaptam. A lakóhelyi testületek tagjait időnként megbeszélésekre hívtam össze, aminek kettős haszna volt. Jömagam mindig frissiben tájékoztattam őket a fővárosi és vb-üléseken, valamint a kerületi testület tanácskozásain elhangzottokról, a fontosabb határozatokról. Sőt, a nyílt várospolitika jegyében olyasmiről is, amit a sajtóból, vagy más módon nem tudhattak meg. Ők pedig kendőzetlenül feltárták előttem a lakók ügyt-baját, s egyúttal a maguk nehézségeit is. E szoros kapcsolatunknak köszönhető, hogy ma már tel-

jesen egyetértetek velem abban: nem lehet minden lakossági panaszt elintézni, még kevésbé azonnal... S talán ennek az eredménye az is, hogy beszámolóim a legtöbbször valóban közérdekű kérdéseket vetnek fel, mert eleve tudják, hogy az egyéni sérelmek egyéb úton is orvosolhatók.

Sok töprengésre késztetett a fogadóórák kérdése. Megtartásukat — tudvalevőleg — a tanács-törvény nem teszi kötelezővé. Újabbban a választókerületemben magam sem hirdetem ilyet, de csak azért nem, mert a lakóbizottságokkal meggyeztem: a nekik tett bejelentéseket, panaszokat haladéktalanul továbbítsák hozzám. Egyébként is úgy tartom: a tanácsag találkozási lehetősége választóival nem szűkülhet le a fogadóórákra, de még a beszámolóikra sem — mindennapos, eleven kapcsolatot kell velük tartania!

Tapasztalhattam az évtizedek során, hogy mennyire megnöveli

A Várszínház

a tanácsagság az ember látókörét, túl a maga bármily fontos, ám viszonylag szűk szakmai területén. Nekem például nemcsak a fővárosi oktatásügy — újabban az egész művelődésügy — kérdéseibe nyílik jobb betekintésem, hanem egyre tájékozottabb leszek más szakágzatokban, amilyen a kereskedelem, a közlekedés, a városrendezés stb. Így a magam közvetlen napi munkáját — s a benne való érdekeltégemet — is jobban hozzá tudom mérni és illeszteni az országos gondokhoz. A fővárosi tanács vb-tagjaként pedig számos kerületi testületi ülé-

seire jutok el, s ismerkedhetem azzal, hogy „hol szorít a cipő”... Megtanulom tehát a feladatok rangsorolását, s azt, hogy kerületek, szorosabb körzetem ügyeit mindig a várospolitika egészébe helyezve lássam. Bármily fontos is valami nálunk helyben — lehet, hogy másutt még sokkal sürgetőbb az intézkedés, az anyagi ráfordítás.

Tanácsagnak lenni — emberekkel foglalkozni, osztózni gondjaikban, örömeikben, s tenni értékét valamin — ez nekem, mint pedagógusnak különösen kedves feladat. De az újak, köztük a fiatalok, akik sorainkba, illetve majd nyomunkba lépnek, percre se feledjék: mindez sok lemondással, a szabad idő egy részének feláldozásával jár! S a legkevésbé sem mehet a főhivatás, a napi munka rovására — abban változatlanul, sőt még inkább helyt kell állni, pótolva azt is, amit esetleg a munkaidőből vont el a tanácsagi elfoglaltság. Más társadalmi munka vállalása? Szerintem ez a megbízatás teljes embert kíván meg; nem szabad a munkának tapprózni, különben a tanácsag hamar kedvét vesztheti. Az se riasszon vissza senkit, ha valami nem sikerül azonnal — a valóban jogos és teljesíthető kérések mellett azonban álljon ki! Fáradozásainak ugyan egyetlen, de annál jólesőbb, méltó elismerése lesz, az egyre növekvő tekintély és megbecsülés választói részéről.

E feladatainak ellátása közben természetesen a tanácsag nem maradhat magára. Kerületi tanács az első perctől kezdve mindenben segít; nemcsak fogadtak és meghallgattak, hanem valamennyi, általam tolmácsolt jogos kérést becsülettel intéztek. De legálabb ilyen fontos az eredményes tanácsagi tevékenységhez a munkahely megértése. S itt ismét magamra kell hivatkoznom: e közéleti megbízatásomat kezdettől fogva mind szakmai feletteseim, mind a helyi politikai szervek teljes értékű társadalmi megbízatásának tekintik.

Lehet, hogy különösen szerencsés vagyok, de hadd vessek fel még egy szempontot. Nekem sohasem támadt konfliktusom a családomban amiatt, hogy a közügyért végzett munkából olykor későbbben vetődöm haza... Ilyen otthoni környezetet, megértést kívánok minden, újonnan megválasztandó tanácsagnak, mint sikeres munkájuk egyik alapvető feltételét.

G. Szabó László

ÉLETUTAK

Kétszer három évtized

A KÜLSŐ FERENCVÁROS akkoriban egyike volt Budapest prolinegyedinek, ezért aztán glaszszé kesztyűs ember — hacsak nem valami hivatalos eljárás folytatása végett járt arra — nem szívesen tévedt azokba az utcákba. Ha nem is éppen a lelkiismeretfurdalás, de az önkéntelen félelem mindig is arra figyelmeztette: az itt élő munkássaladoknak, a társadalom szélére szorult nincsteléneknek sok az elszámolni valójuk vele szemben...

Ezen a környéken laktak Szabóék is, a férj tímár segéd volt, az asszony a furnérgyárban verjtekezett naphosszat a szombatoként tenyerébe számolt krajcárokért. A három fiúnak azonban emberibb utat szántak, szűkös helyzetük ellenére kettőt a polgáriba is befarttak, ahol különösen a legkisebbik gyerek tűnt ki szorgalmával, fogékonyságával. Ám a sors áthúzta a számításukat: előbb az apa halt meg több évi bennaszó után, aztán a bátyja került ki munkahelyéről az utcára, s ezzel a kis Karcsi előtt bezárult az iskola kapuja a harmadik osztály elvégzése után. Nekí is kenyeret kellett keresnie.

VASESZTERGÁLYOS inasnak jelentkezett a Ganz gyárban, s

felvételét a sok pályázó közül megint csak a képességéig tanúsított felkészültségének köszönhetette. Számára azonban — mert nem járta ki a négy osztályt — tovább tartott a tanoncidi, de végül is kitüntetéssel szabadult, és segédvizsgára beadott munkadarabját az első magyar tanoncképzésben is bemutatották.

Ám elég volt az első „renitenskedés” ahhoz — magasabb bért kért, s amikor azt nem adták meg, kilépett a gyár kötelékéből —, hogy a Gyáripárosok Országos Szövetsége azonnal feketelistára tegye a fiatal munkást. Persze, ebben az is közrejátszott, hogy Szabó Károly akkor már tagja volt a szakszervezetnek, sőt az annak keretében működő Országos Ifjúsági Bizottságnak is, s legtöbbször a vidékről feljött vasas fiatalok körében látták, akikkel aligha az időjárás változandóságáról csevegtek... A szakszervezet természetesen nem hagyta cserben, néhány nap múlva a Weiss Manfréd Művekhez került.

Ebben a fontos hadiüzemben még nagyobb megpróbáltatásokat vártak rá a 40-es évek elején. A felfokozott és könyörtelenül megkövetelt munka, a politikai tevé-

kenység egyre növekvő veszélye és az örökös aggodalom a már többször is kibombázott otthonért bizony töle is szinte emberfeletti önuralmat, elszántságot követelt — egészen felszabadulásuk napjáig. De 1945 januárjában — ekkor már mint párttag — ő is az elsők között volt, akik csónakba ültek — akkor még csak azzal juthattak át a Kis-Dunán —, hogy a csepeli gyárat mielőbb alkalmassá tegyék a termelésre.

ÉLETÉNEK következő nagy fordulata 1949. január 15-én következett be. Kora délelőtt volt, az udvaron át egy másik üzemszertebe igyekezett, amikor kinyílt a pártiroda ablaka és valaki utána kiáltott: „Szabó szaktárs! Azonnal menjen be a pártközpontba, fontos ügyben akarnak beszélni magával!” Kérdezősködére nem jutott idő, de jól is-tette, hogy sietett. A pártközpontban közölték vele, hogy Csepel nagyközség képviselő-testületében még aznap delután őt javasolják a kommunizták vezető jegyzőnek, mert a munkásságának ebben a fellegetében ezután nem lehet másféle ember az adminisztráció élén. Így jegyezkedett el Szabó Károly 30 éves korában a közigazgatással, s maradt hozzá hú a következő 30 éven át.

Mert már Csepelen megszerte- te új „mesterségét”, pedig a korábbtól merőben eltérő munkakörben nem volt könnyű eligazodnia; különösen eleinte, amikor

a munkások érdekeit is még job-bára a régi törvények, rendeletek alapján kellett képviselnie. De az eredmények mindig friss erővel töltötték el. A szeme előtt — s persze, az ő közreműködésével — épült meg a gyorsvasút, az SZTK-rendelő, a szülőotthon, a Béke téri lakótelep, alakult át az apparátus, részt vett előbb Csepel várossá, majd nagy-budapesti kerületté történő szervezésében.

AZ ELSŐ TANÁCSVÁLASZTÁSKOR, 1950-ben mégis a Bács-Kiskun megyei Tanács alakuló ülésén tűnik fel, ahol nyomban vb-elnöknek választják. Nem volt titok, hogy a vérbeli vasas vezető fontos politikai küldetéssel érkezett ebbe a jellegzetesen mezőgazdasági megyébe, elsősorban a munkásosztály szerepének érvényesítése végett itt reá, aminek kezdettől fogva nagy tapintattal és emberséggel igyekezett eleget tenni. Mert ez a fajta munkastílus azért a begyűjtés idején sem volt lehetetlen...

Egy év után pártfőiskolára került, ahonnan már országos funkcióba, a Minisztertanács Tanácsi Főosztályára szólította a köreleség. Közvetlenül az ellenfeledalom után kormánybiztosi megbízatást kapott, s előbb az általa jól ismert Bács-Kiskun megyében, majd Pest megyében vesz részt a rend helyreállításában. Sumanus, s mégis határozott intézkedései oly kedvező visszhangra találtak Pest megyében, hogy

ezúttal ott választotta meg megyei vb-elnöknek négy esztendő-re. Eppen, amikor a mezőgazdaság szocialista átszervezésére került sor.

A TANÁCSCIKLUS lejártával ismét a Parlamentben dolgozott felelős beosztásban, 1971-ig az Előnkői Tanács Titkárságán, azután pedig a Tanácsi Hivatalban osztályvezető.

Az tihetnének, hogy a sok esztendő megérőltető területi munka után végre „nyugalmasabb” hivatali elfoglaltság várt reá, csak hogy egyrészt Szabó Károly soha nem is igényelte a túlzott nyugalmat, másrészt a közigazgatás reformját legalizáló harmadik tanács-törvény az irányító főhatóságra is nagyszabású feladatokat bízott. Szükség volt hát a bőséges gyakorlati tapasztalattal rendelkező szakember tudására, s ő itt sem kímélte magát. Csak a megromlott egészségi állapota kényszerítette a munka abbahagyására néhány hónappal ezelőtt.

S ha valaki azt kérdezi most Szabó Károlytól, mi a legfőbb tanulsága eddigi hatvan esztendejének, azt válaszolja:

— Munkásság és közigazgatási vezetőként is arra a meggyőződésre jutottam: igazán nem lehet a közösség ügyét szolgálani anélkül, hogy embertársaink gondjaira, bajaira ne lennénk mindig figyelemmel!

Németh Géza